

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Milan Lukenda

**PŘEHLED ZVLÁŠTNÍCH REŽIMŮ OCHRANY U
JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ AUTORSKÝCH DĚL VČETNĚ
SROVNÁNÍ S OCHRANOU OBECNOU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Alexandra Wünschová Pujmanová

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a soutěžních

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): srpen 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne _____

_____

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucí této diplomové práce, JUDr. Alexandře Wünschové Pujmanové, za její odborné vedení a ochotnou pomoc během vypracovávání této práce, a to včetně cenných připomínek, zájmu a času, který mi věnovala.

Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům, Ljubovi a Marii, za jejich trpělivost s mým studiem a hlavně pak za podporu, kterou mi po celou dobu věnovali.

Obsah

1. Úvod	1
2. Autorské právo	3
2.1. Česká úprava	3
2.2. Mezinárodní úprava	5
2.3. Evropská úprava.....	7
3. Obecná ochrana autorského práva.....	8
3.1. Autorské dílo.....	8
3.1.1. Souborné dílo.....	9
3.1.2. Volné dílo	10
3.2. Autor	11
3.2.1. Spoluautoři.....	11
3.2.2. Anonym a pseudonym	12
3.3. Obsah autorského práva	14
3.3.1. Osobnostní práva	16
3.3.2. Majetková práva	20
3.3.3. Volná užití a zákonné licence	23
3.4. Obecný režim ochrany autorského práva.....	25
3.4.1. Soukromoprávní ochrana.....	25
3.4.2. Veřejnoprávní ochrana.....	28
4. Zvláštní režim ochrany autorských práv	29
4.1. Zaměstnanecké dílo.....	30
4.2. Kolektivní dílo	32
4.3. Školní dílo	33
4.4. Dílo na objednávku	35
4.5. Soutěžní dílo.....	37
4.6. Audiovizuální dílo.....	38

4.7.	Dílo audiovizuálně užitá	41
4.8.	Počítačový program	43
4.9.	Databáze	48
5.	Závěr	52
6.	Seznam použitých zkratk	53
7.	Seznam použité literatury	55
8.	Summary	57
9.	Klíčová slova	58

1. Úvod

Předmětem a cílem této práce je prozkoumat zvláštní režimy ochrany jednotlivých autorských děl. Než se ale začnu zabývat těmito režimy, bude také potřeba alespoň ve zkratce nastínit historický vývoj autorského práva. A to z toho důvodu, že autorské právo je relativně mladou součástí právní regulace ve společnosti a toto téma je poměrně široké. A aby bylo správně pochopeno, je nutno zasáhnout do několika dalších oblastí autorského práva. Tudíž si myslím, že je tedy na místě poukázat i na způsob jeho vývoje a situaci v mezinárodním a evropském právu, protože právě tyto prameny mají na českou úpravu největší vliv.

Další kapitoly této práce budou tvořit základní pojmy autorského práva, jako jsou autorské dílo, autor a autorská práva. Dle mého názoru bez tohoto nelze zkoumat zvláštní režimy ochrany autorského práva, právě protože, jak už jsem naznačil výše, je nutno se věnovat i dalším oblastem autorského práva pro pochopení jeho ochrany. Proto se budu věnovat autorskoprávní terminologii, která je v mnohém podobná té občanskoprávní, tedy autorskoprávní vztahy, jejich subjekt (autor), předmět (autorské dílo) a obsah (autorská práva osobnostní a majetková). Každý z těchto pojmů by bez pochyby mohl být samostatným tématem diplomové práce, já se jimi ale budu zabývat jen relativně krátce, poněvadž jádro této práce leží jinde. Po těchto obecných kapitolách k autorskému právu tedy začnu rozebírat jeho ochranu.

Prvně se budu věnovat obecnému režimu ochrany autorských děl. Myslím si, že obecná ochrana bude jakýmsi pojítkem, které na jednu stranu uzavře obecnou část této práce a na stranu druhou připraví prostor pro speciality zvláštních režimů ochrany jednotlivých autorských děl. Autorské právo se tradičně řadí do práva soukromého, tedy prozkoumám jednotlivé zásahy do autorových práv a prostředky k jejich ochraně, jejichž cílem je typicky odškodnění poškozeného. Nicméně některé aspekty autorských práv jsou natolik pro společnost důležité, že je chráněno i trestněprávně a správně, tedy prostředky práva veřejného. Pro tuto oblast je naopak typická preventivně represivní metoda řešení protiprávních jednání. Tedy odškodnění poškozeného je až na druhém místě, primární je ochrana společnosti před takovými nežádoucími jevy.

V poslední části se dostanu k samotnému jádru práce a to zvláštním režimům ochrany autorského práva. Na tuto oblast lze ovšem nahlížet několika způsoby. Jako zvláštní režimy ochrany autorského práva by bylo možno považovat např. kritérium subjektu, který uplatňuje prostředky ochrany práva (autor, či třetí osoba), či, dovedeno k úplnému základu, kritérium systematiky práva, jako obecný režim považovat ochranu dle občanského práva a jako zvláštní

režim ochranu dle speciálního autorského práva. Ze samotného názvu této práce ale vyplývá, že jádrem tohoto tématu jsou zvláštní režimy ochrany dle kritéria druhu autorského díla, či dle režimu jeho vzniku. Z daných kritérií pak vychází několik konkrétních typů autorských děl se svou samostatnou speciální úpravou v autorském právu. Tedy autorská díla, u kterých je rozložení osobnostních a hlavně majetkových autorských práv odchylné oproti obecnému režimu. Na tyto díla tedy zaměřím svou pozornost a provedu jejich rozbor.

Právní stav textu této práce je k 20. únoru 2012, kdy jsem si začal obstarávat a studovat materiály a podklady.

2. Autorské právo

Předem své práce bych tedy provedl jen krátký exkurz do historie, vývoje a současného stavu autorského práva v České republice a na mezinárodní a evropské úrovni.

2.1. Česká úprava

Kořeny právní úpravy duševního vlastnictví na území dnešní České republiky zasahují do 19. století, což dělá z naší země jednu z prvních v Evropě, potažmo i na světě, s právní ochranou autorství. Roku 1846 byl vydán císařský patent č. 922 s. b. z. s. Tento patent rozděloval autorská díla na hudební, literární a výtvarná a chránil je zejména proti neoprávněnému rozmnožování.

Dalším významným právním předpisem byl říšský zákon č. 197/1895 ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Nicméně tento zákon byl uznáván pouze v českých zemích. Na území Slovenska byla nadále v platnosti úprava uherská z roku 1884 (zákon č. XVI). Po vzniku samostatné Československé republiky pak byly oba uvedené právní předpisy převzaty recepční normou, tedy zákonem č. 11/1918 Sb. z.

Dalším mezníkem v naší historii autorského práva pak bezesporu bude přistoupení Československa k Bernské úmluvě zákonem č. 401/1921 Sb. z. Bernské úmluvě se budu více věnovat v následující kapitole.

Prvním zákonem samostatného Československa z oblasti ochrany duševního vlastnictví se pak stal zákon č. 106/1923 Sb. z., o nakladatelské smlouvě.

Právní předpis, který by upravoval celou oblast autorskoprávní ochrany, se stal až zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Tento zákon byl novelizován pouze jedinkrát v roce 1936 a nahradil ho až zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském. Tento zákon už byl relativně moderním předpisem, odrážely se v něm současné politickoekonomické potřeby a byl neodvratitelným důsledkem tzv. právnícké dvouletky z let 1948 – 1950, v jejímž rámci byl přijat i nový občanský zákoník z roku 1950. Tento nový autorský zákon už se nezabýval pouze právy autora, ale zahrnoval taktéž postavení autorskoprávních organizací a kulturních fondů a v jedné kapitole obsahoval dokonce i ustanovení o právech příbuzných právu autorskému.

V roce 1964 došlo k přijetí nového občanského zákoníku a s tím souvisí i vydání nového autorského zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých. Tento zákon se stal základem autorskoprávní ochrany až do roku 2000. Zákon byl i přes jeho zřejmý progresivní

přístup k problematice přizpůsoben potřebám režimu, a tudíž až nadbytečně zdůrazňoval roli státu při nakládání s autorským dílem.

Autorský zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „AutZ“) je zcela přizpůsoben snahám o harmonizaci práva na evropské úrovni, rovněž reflektuje mezinárodně – právní dokumenty a do jisté míry je i ještě dnes tato úprava relativně progresivní, odpovídající vývojovým tendencím v oblasti autorského práva. AutZ byl šestkrát novelizován v letech 2005, 2006, 2008 a 2009. *Významnou byla především novela první, která vznikla z poslanecké iniciativy a je známa zejména zavedením kontroverzní výjimky z placení odměn kolektivním správcům za provozování vysílání v hotelových pokojích, která byla předmětem kritiky i ze strany orgánů Evropských společenství¹.* Nejrozsáhlejší a nejvýznamnější však byla novela z roku 2006, tzv. euronovela, která transponovala směrnice Evropské unie z oblasti autorského práva vydané po přijetí AutZ v roce 2000. Mezi nejdůležitějšími změnami, které přinesl AutZ oproti předešlé úpravě, bych vyzdvihl dualismus práv osobnostních a majetkových, prodloužení doby trvání majetkových práv na 70 let a výslovné zavedení licenční smlouvy, jako základního smluvního typu pro všechna práva duševního vlastnictví.

---

¹ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 167

2.2. Mezinárodní úprava

Prvním dokumentem na mezinárodní úrovni je Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886 (dále jen „Bernská úmluva“). 160 smluvních států tvoří Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům. Bývalá Československá republika podepsala Bernskou úmluvu už v roce 1921. Ta byla za svých necelých 130 let několikrát revidována a upravována měnícím se potřebám rychle se vyvíjející společnosti, poslední revizí z Paříže z roku 1980 je pak vázána většina signatářů. Základní principy ochrany autorského práva podle Bernské úmluvy jsou zásada teritoriality a asimilace. Zásada teritoriality znamená, že se autorskoprávní vztahy řídí vždy právem státu, na jehož území se ochrana uplatňuje. Podle zásady asimilace pak státy nakládají rovně i s příslušníky ostatních smluvních států. Subjektem ochrany je autor díla a ochrana se uplatňuje po dobu jeho života a 50 let po jeho smrti. Článek 19 Bernské úmluvy pak dává možnost smluvním státům upravit širší ochranu autorského práva. Správcem Bernské úmluvy je Světová organizace duševního vlastnictví (dále jen „WIPO“). Vedle WIPO poskytují ochranu také Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (dále jen „UNESCO“) a Mezinárodní úřad práce.

Dalším významným mezinárodním dokumentem je Všeobecná úmluva o autorském právu ze Ženevy z roku 1952 (dále jen „Všeobecná úmluva“). Všeobecná úmluva byla vytvořena pod záštitou UNESCO a byla jednou revidována. Bývalé Československo ji podepsalo v roce 1960. Smluvní státy zde na rozdíl od Bernské úmluvy netvoří unii. Významná je především tzv. copyrightovou doložkou. Podle té se ochrana poskytuje autorům ze členských států s neformální ochranou i v členských státech, jejichž autorské právo je založeno na formální ochraně. Pokud jsou členské státy signatáři jak Všeobecné úmluvy, tak Bernské úmluvy, pak má přednost druhá zmíněná.

Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví z roku 1994 (dále jen „TRIPS“), uzavřená v rámci Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, je další z významných mezinárodních úmluv. Česká republika uplatňuje TRIPS od roku 1996. TRIPS upravuje nejen celou oblast autorského práva, práva s právem autorským související, ale i průmyslová práva. Co se týká oblasti autorského práva a práv s právem autorským související odkazuje na minimální standardy Bernské úmluvy a Mezinárodní úmluvy o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací (pozn. uzavřena v Římě v roce 1961, ČR se účastní od 1964, úmluva upravuje minimální majetková práva výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních vysílání). *Elementární odlišnost TRIPS od ostatních mezinárodních smluv tkví v jeho koncepci... vnímá a klade těžiště úpravy do jejich*

uplatnění na trhu (pozn. práv duševního vlastnictví), *tedy věnuje se jejich obchodním aspektům*². TRIPS zavádí i některá nová absolutní práva jako právo na ochranu počítačových programů a právo na ochranu databází. Také zavazuje členské státy k přijetí nových předpisů pro vynucování autorského práva jak v procesu civilním, tak správním a trestním. Základním přínosem TRIPS je však zásada zacházení podle nejvyšších výhod, zajištění vnitrostátního vynucení práv duševního vlastnictví a podřízení řešení sporů zvláštnímu orgánu při Světové organizaci obchodu (World Trade Organization).

Mezi poslední dokumenty na úrovni mezinárodního práva bych zařadil dvě smlouvy vytvořené na půdě WIPO, a sice Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o autorském právu a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a zvukových záznamech, obě byly podepsány v roce 1996 a Česká republika k nim přistoupila v roce 2002. Obě reagují na vývoj ve společnosti a rozmach internetu a ve své době byly velkým posunem k úspěšnější ochraně autorského práva.

---

² Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Praha: Linde Praha, a.s., str. 29

2.3. Evropská úprava

Přijetím AutZ Česká republika naplnila své závazky z Evropské dohody o přidružení mezi Českou republikou a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy z oblasti autorského práva ohledně harmonizace a sjednocení autorskoprávní úpravy na území Evropské unie. Do AutZ byly implementovány všechny směrnice vydané před jeho přijetím a stejným způsobem budou muset být implementovány do našeho právního řádu všechny další směrnice v budoucnu přijaté.

Rada a Evropský parlament vydaly relativně hodně směrnic z oblasti autorského práva. V této práci bych zmínil pouze některé. A sice směrnici Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů (dále jen „Směrnice o počítačových programech“), směrnici Rady a Evropského parlamentu 96/9/ES o právní ochraně databází, směrnice Rady a Evropského parlamentu 2000/31/ES o některých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále jen „Informační směrnice“), směrnice Rady a Evropského parlamentu 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví.

Z uvedeného vyplývá, že harmonizační snahy Evropské unie vrcholily zejména v posledním dvacetiletí. Souvisí to zejména s otevřením hranic mezi členskými státy, úpravou jednotného trhu a v neposlední řadě také s rozvojem informační společnosti a internetu.

Posledním bodem ke vztahu české, mezinárodní a evropské úpravy autorského práva je potřeba zmínit článek 10 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR (dále jen „Ústava“), podle kterého mají mezinárodní smlouvy aplikační přednost před zákonem a z judikatury Evropského soudního dvora, která je pro nás závazná na základě článku 10a odst. 1 Ústavy, vyplývá, že evropské právo má taktéž přednost před právem českým.

3. Obecná ochrana autorského práva

Než se začnu zabývat ochranou autorských práv, považuji za důležité se v této práci alespoň krátce věnovat základním pojmům autorského práva. Zejména pojmy jako jsou autorské dílo, nebo autor a rovněž i přiblížit a krátce definovat obsah autorského práva, tedy práva osobnostní a majetková.

3.1. Autorské dílo

AutZ chápe autorská díla ve dvou rovinách.

V první rovině, dle § 2 odst. 1 AutZ, definuje autorské dílo pomocí tzv. generální klauzule. Jde o kogentní ustanovení, ze kterého vyplývají určité pojmové znaky, které dílo musí splňovat, aby požívalo autorskoprávní ochrany. Těmito znaky jsou: za prvé musí jít o dílo literární, nebo jiné umělecké dílo, nebo dílo vědecké. *Literární díla však nejsou žádným samostatným (třetím) druhem (třídou) autorskoprávně chráněných děl, ale jedná se jen o zvláštní druh děl uměleckých, jemuž je historicky i mezinárodněprávně věnována samostatná klasifikační pozornost (i když není zcela logická)*³. Z toho tedy můžeme vyvodit závěr, že se jedná pouze o dva základní druhy děl, tedy umělecká a vědecká. Ve své podstatě jde o vyjádření díla tak, aby bylo objektivně možné ho vnímat jako dílo umělecké, či vědecké. Za druhé musí jít jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora, tedy musí jít o činnost duševní. A konečně za třetí, dílo musí být vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. AutZ výslovně dovoluje i elektronickou podobu. Dále není důležitý ani rozsah časový (ve smyslu trvalého, či dočasného vyjádření autorského díla), ani rozsah co do obsahu, účelu, či významu. Autorským dílem dle § 2 odst. 4, 5 AutZ jsou i díla vzniklá tvůrčím zpracováním jiného díla, včetně překladu a díla souborná, pokud splňují požadavky stanovené generální klauzulí.

Ve druhé rovině, dle § 2 odst. 2 AutZ, definuje autorské dílo pomocí právní fikce, tedy taková díla jsou za autorská pouze považována. U těchto děl je jedinou podmínkou jedinečnost, tedy musí jít o autorův výsledek duševní tvůrčí činnosti. Pokud tato podmínka nebude splněna, pak těmto dílům nenáleží autorskoprávní ochrana.

Z uvedeného tedy vyplývá, že autorskoprávní ochrana se vztahuje jak na díla dokončená, tak na jejich vývojové fáze, včetně názvu a jmen postav, ovšem za předpokladu, že jsou autorskými díly podle jedné, či druhé definice. Takto se dá ochrana rozčlenit na vnější, u těch částí, které

---

³ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 15

splňují požadavky na autorské dílo. A ochranu vnitřní na zbylé části, které jsou chráněny pouze jako součást celku.

A konečně v § 2 odst. 6 AutZ je řečeno, co za žádných okolností není autorským dílem. V ustanovení jsou demonstrativně vyjmenovány námět díla, denní zpráva, jiný údaj sám o sobě, postup, myšlenka, princip, matematický vzorec a další. Všem je společné to, že taková díla jsou nezpůsobitelná být autorským dílem pro své nedostatky v některém z pojmových znaků.

Autorskoprávní ochrany nepožívají ani díla v § 3 AutZ. Tato díla by sice splňovala požadavky na autorské dílo, ale z veřejného zájmu jsou z autorskoprávního režimu vyloučena. Vyloučení z ochrany dle AutZ však není absolutní, díla stále musí být užívána způsobem nesnižujícím jejich hodnotu. Jde o úřední díla a díla lidové slovesné tvorby.

V těchto kogentních ustanoveních o požadavcích na autorská díla pak AutZ podává demonstrativní výčet druhů autorských děl. Jednotlivé druhy nejsou nijak vymezeny, pouze vyjmenovává díla slovesná, vyjádřená slovem nebo písmem, díla hudební, díla dramatická a hudebně dramatická a další. Druhy děl jsou blíže vymezeny v případech, kdy je pro ně stanoven zvláštní právní režim. Těmito se však budu zabývat v kapitole o zvláštním režimu ochrany jednotlivých autorských děl.

3.1.1. Souborné dílo

Souborné dílo zde uvádím pouze účelově. Považuji za důležité, mít v této práci alespoň jeho krátkou definici, neboť audiovizuální díla a databáze (tedy díla se zvláštním režimem ochrany) jsou ve své podstatě díly soubornými.

Souborné dílo je *soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, jenž je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora*⁴. Nezávislá díla, či prvky ani nemusí být samy o sobě samostatnými autorskými díly.

AutZ dělí souborná díla na dvě skupiny, a to databáze a sborníky. Dle § 2, odst. 2 AutZ se za databázi považuje dílo, jehož součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány, je zpřístupněno elektronicky či jiným způsobem a je autorovým vlastním duševním výtvoem, spočívajícím ve specifickém výběru nebo uspořádáním obsahu. A dle § 2, odst. 5 AutZ se za sborník považuje soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru, či uspořádáním obsahu je tvůrčím výsledkem duševní činnosti autora. Jako příklady sborníků zde AutZ uvádí encyklopedii, časopis a další.

---

⁴ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 34

Ve vztahu k dílu soubornému je charakteristický dvojitý druh autorských děl⁵. Jednak tedy půjde o jednotlivé části souborného díla, tedy jednotlivá autorská díla, ze kterých se souborné dílo sestává. K těm mají autorská práva nadále jejich autoři, tedy mohou se svým samostatným dílem dále dle své vůle nakládat, a bez jejich souhlasu v první řadě ani nelze jejich dílo do souborného díla zařadit. A na druhé straně půjde o souborné dílo jako celek, ke kterému má autorská práva jeho uspořadatel. Povahově se jedná o dvě odlišné a nezávislé formy tvůrčí činnosti a tedy i o dvě různá práva autorská⁶.

3.1.2. Volné dílo

Volným dílem je takové autorské dílo, kterému uběhla doba trvání majetkových autorských práv. Takové dílo může každý volně užívat. Nicméně osobnostní autorská práva tímto nejsou dotčena a *uživatel volného díla tak musí respektovat práva zde uvedená, konkrétně právo na to, aby si nikdo jiný neosoboval právo autora k dílu, aby bylo jméno autora uvedeno, nejde-li o dílo anonymní, a aby dílo bylo užíváno způsobem nesnižujícím jeho hodnotu⁷* (k autorským právům viz níže).

---

⁵ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 190

⁶ Čermáková - Vlčková, A., Smejkal, V.: Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009, str. 70

⁷ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon a předpisy související – komentář. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a.s. 2005, str. 122

3.2. Autor

Autorem díla může být pouze fyzická osoba, která vlastní tvůrčí činností vytvoří dílo splňující znaky dle AutZ. Vytvořit dílo v zastoupení je zásadně nemožné. Požadavky na fyzickou osobu jsou jen, aby měla právní subjektivitu, tj. způsobilost k právům a povinnostem. Způsobilost k právním úkonům se pro vytvoření díla nevyžaduje, poněvadž vytvoření díla samo o sobě je jen faktickou činností, nikoliv právním úkonem. Nicméně pro další nakládání s dílem je samozřejmě nutná. AutZ je postaven, co se autorství týče, na principu autorském a principu pravdivosti. *Původním (originárním) subjektem práva autorského, kterému původně (originárně) vzniká autorské právo okamžikem vytvoření neboli vzniku díla, je vždy autor*⁸.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že právnická osoba nemůže být autorem, jakožto originárním subjektem autorského práva. Právnická osoba (ale i každá jiná osoba od autora odlišná) může za určitých okolností pouze nabýt oprávnění k výkonu majetkových práv autorských, včetně práva dílo užít, jako je tomu např. u zaměstnaneckého díla. Anebo může smluvně, či výjimečně ze zákona, získat oprávnění pouze k výkonu práva dílo užít, zejména se tak děje uzavřením licenční smlouvy. V těchto případech jde ale o odvozené nabytí práv, není tedy ani zde originárním subjektem.

AutZ navíc obsahuje zákonnou domněnku autorství z důvodu zvýšení právní jistoty. Podle ní je autorem ten, jehož pravé jméno je pod dílem uvedeno, nebo je u díla vedeno v rejstříku příslušného kolektivního správce. Význam domněnky je ale pouze důkazní, tudíž se využije zejména v případných sporech o autorství. Tato domněnka je v souladu s Bernskou úmluvou.

3.2.1. Spoluautoři

*Pokud vytváří autorské dílo několik autorů společně, jedná se o spoluautory. Vytvořené autorské dílo pak musí být nedílné a jediné*⁹. Musí se jednat o společnou tvůrčí činnost dvou a více fyzických osob, přičemž není rozhodné, zda na autorském díle pracují společně, či postupně jeden po druhém. Z toho tedy vyplývá, že spoluautoři musí i tvořit ve stejném oboru autorské činnosti. Dále není rozhodné, zda je pro jednotlivé části autorského díla možno určit, který ze spoluautorů je jejich tvůrcem. Důležité je, aby taková část nebyla schopna fungovat jako samostatné autorské dílo. Tedy výsledkem spoluautorství musí být dílo nedílné, jediné.

---

⁸ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 184

⁹ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 43

Všem spoluautorům přísluší všechna autorská práva společně a nerozdílně. Stejně jsou i oprávněni a povinni z právních úkonů, týkajících se společného díla. O nakládání se společným dílem pak rozhodují všichni spoluautoři jednomyslně, tedy neuplatní se většinový princip jako u spoluvlastníků dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“). Dle § 8 odst. 4 AutZ však pokud by jednotlivý spoluautor bez vážného důvodu bránil k nakládání se společným dílem, je možné jeho souhlas nahradit souhlasem soudu na žádost ostatních spoluautorů. AutZ však nevylučuje dohodu spoluautorů o správě díla, kdy rozhodování o nakládání s dílem může být svěřeno třeba i jedinému spoluautorovi.

3.2.2. Anonym a pseudonym

Do této práce tato kapitola dle mého názoru rozhodně patří, poněvadž anonymní i pseudonymní díla podléhají svým způsobem zvláštnímu režimu ochrany. Tato zvláštnost spočívá v tom, že autorské právo si nechrání autor sám, jak je tomu v soukromém právu zvykem, ale chrání ho osoba, která dílo zveřejnila. Tedy jen do doby dokud se autor ke svému dílu veřejně nepřihlásí.

Teorie rozlišuje mezi díly pravojmennými (aléthonymními), kde je zveřejněno pravé jméno autora a díly tajnojmennými (kryptonymními), kde je autorova totožnost utajována. Dle dalšího členění by pak byla díla bezejmenná (anonymní) a lichojmenná (pseudonymní).

Právo autora rozhodnout o tom, zda pod dílem uvede své jméno, či nikoliv, tj. anonymní dílo, anebo zda bude s dílem zveřejněno jeho pravé jméno, či umělecká nebo krycí značka, tj. pseudonymní dílo, patří mezi jeho základní osobnostní práva. Je to právo výlučné, absolutní a nepřevoditelné, autor se jej nemůže ani platně vzdát.

Za anonymní dílo označuje AutZ takové dílo, které bylo zveřejněno bez udání jména autora.

Pseudonymní dílo je takové dílo, které bylo zveřejněno a autor je v něm uveden pod krycím názvem, či uměleckou značkou.

Pro obě tyto formy pak platí, že totožnost autora nesmí být bez jeho souhlasu prozrazena, a proto dokud se autor ke svému dílu veřejně nepřihlásí, tak všechna práva za autora vykonává vlastním jménem a na účet autora osoba, které anonymní dílo zveřejnila, jde tedy o nepřímé zákonné zastoupení.

Pro souhlas autora nepředepisuje zákon žádnou formu. Zákaz prozrazení totožnosti autora trvá jen do doby, dokud se autor díla anonymního nebo pseudonymního veřejně neprohlásí nebo

*dokud není jeho pravé jméno obecně známo*¹⁰. Obecná známost je pak otázkou skutkovou. Nebude tedy postačovat, že pravá totožnost autora je odhalena v odborných kruzích, třebaže přesahují jeho soukromí, tedy např. vědecké nebo literární kruhy, ale musí být známa široké veřejnosti.

---

¹⁰ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 187

3.3. Obsah autorského práva

V této kapitole se tedy začnu věnovat právům, která jsou spojena s autorem a jeho autorským dílem. Právům, o jejichž ochraně je v názvu této práce řeč.

Pro autorská práva je typická dualistická koncepce těchto práv, tedy diferenciací do dvou velkých skupin. V první řadě práva osobnostní, spojená pouze s osobou autora a s jeho smrtí zanikající. A v druhé řadě práva majetková, která mohou být předmětem dědictví a tedy i trvají určitou dobu po smrti autora. Pro obě tyto skupiny pak platí, že jsou to práva výlučná a absolutní. Výlučnost vyjadřuje samostatnost a oddělenost těchto práv od sebe navzájem. Absolutní práva jsou pak taková práva, která působí proti všem, tedy proti neurčitému počtu subjektů a každý z nich má typicky povinnost nerušit subjekt absolutního práva v jeho výkonu nebo takový výkon práva strpět.

Než se ale začnu věnovat jednotlivým kategoriím, je potřeba ještě alespoň krátce zmínit vznik autorských práv a jejich nezávislost na vlastnickém právu k hmotnému substrátu, ve kterém je autorské dílo vyjádřeno.

AutZ stojí na principu neformálnosti, dle kterého není zapotřebí žádné registrace, přihlášení autorského díla, či placení jakýchkoliv poplatků ke vzniku autorského díla a tedy i právní ochrany autora. *Lze říci, že okamžik vzniku autorského práva k dílu je současně i okamžikem „vzniku díla“ ve smyslu právním, neboť právě v právním smyslu je zapotřebí, aby dílo bylo materializováno, tedy aby bylo vyjádřeno v jakékoli (smysly, tj. objektivně) vnímatelné podobě (formě)*¹¹. Tedy autorské dílo musí být alespoň potenciálně zpřístupněno neurčenému okruhu osob. Tudíž nezáleží na tom, jestli autorské dílo opravdu viděli, četli, slyšeli, apod., ale ke vzniku právní ochrany postačí, že tuto možnost měli, bylo jim zpřístupněno. *Zachycení díla může být trvalé nebo i dočasné. Dílo tedy nemusí mít svůj trvalý hmotný substrát*¹². AutZ říká pouze, že autorské dílo musí být vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě, z toho vyplývá, že k vyjádření postačí i např. zvukové vlny, tedy zahrání nově složené skladby.

AutZ striktně rozděluje autorská práva k autorskému dílu a vlastnická práva k hmotnému substrátu, ve kterém je autorské dílo vyjádřeno. Tedy autor a vlastník hmotného substrátu, prakticky jakéhokoliv hmotného předmětu schopného alespoň dočasně zachovat a zprostředkovat autorské dílo, mohou být dva i více rozlišných subjektů. Autor nemusí vlastnit hmotný předmět, na který ukládá své autorské dílo. Dle § 9 odst. 2 AutZ autor ani nepozbývá

---

¹¹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 126

¹² Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 27

svých autorských práv v případě zničení hmotného substrátu. Autorské dílo tedy trvá dále, nezávisle na něm. *Tím je výslovně vyjádřena povaha autorského díla jako nehmotného statku, jeho odlišnost od statku hmotného a jeho nezávislost na tomto statku*¹³. A nakonec dle § 9 odst. 3 AutZ je tato nezávislost vyjádřena ještě ve smyslu převodu, či přechodu jednotlivých práv. Pokud nabyvatel nabyl vlastnické právo k hmotnému substrátu, pak to ještě neznamená, že nabyl i autorská práva, např. dílo užít, pokud nebylo dohodnuto jinak, nebo tak nestanoví AutZ. Stejně tak to platí i v opačném případě, kdy autor poskytne druhé osobě oprávnění autorské dílo užít, pak tato osoba nenabývá vlastnické právo k hmotnému substrátu, pokud zvláštní právní předpis nestanoví něco jiného.

---

¹³ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 192

3.3.1. Osobnostní práva

Jak už jsem naznačil výše, osobnostní práva tvoří první kategorii autorských práv. Jejich úprava v současném AutZ zcela koresponduje s jejich úpravou v Bernské úmluvě. *U osobnostních práv autorských a u osobnostních práv výkonných umělců, stejně jako u osobnostních práv tvůrců technických plodů, třeba vynálezců nebo průmyslových návrhářů, se uplatňuje mravní dobro lidské důstojnosti, cti, jména, umělecké či vědecké nebo technické pověsti, důvěryhodnosti a podobných statků osobnostních. Tyto osobnostní statky mohou též mít a přinášet, a často také mají a přinášejí, různé majetkové reflexy*¹⁴.

Výčet druhů těchto práv v AutZ je taxativní. Oproti dřívější úpravě, kde byla tato práva vyjmenována pouze demonstrativně, se tento způsob jeví mnohem lépe. Nese s sebou sice větší požadavky na kvalitu a přesnost právních formulací normotvůrce, ale na druhou stranu zvyšuje právní jistotu autora. Navíc tento výčet je i v souladu s evropskými předpisy a zřejmě ani nelze očekávat, že by se autor snažil domáhat ještě i jiných práv takovéto povahy.

Prvním osobnostním právem autora je dle § 11, odst. 1 AutZ právo autora rozhodnout o zveřejnění jeho díla. Jde o základní osobnostní právo autora, zda vůbec zpřístupní své dílo veřejnosti. Zveřejnění a vydání díla je pak definováno v § 4 AutZ. Dle odst. 1 tohoto paragrafu se zveřejněním díla rozumí první oprávněné veřejné přednesení, předvedení, vystavení apod., tento výčet je demonstrativní. Jde o zpřístupnění díla individuálně neurčenému okruhu osob, k tomuto jsem se vyjadřoval již výše. Důležité je, že jde o první přednes, tedy že k tomuto dílu ještě nevzniklo autorské právo někomu jinému – dílo může být zveřejněno pouze jednou, jedná se o jednorázový akt. A že jde o přednes oprávněný, tedy že jde o projev vůle autora dílo zveřejnit. *Prvním oprávněným zveřejněním díla je autorovo osobnostní autorské právo dle odstavce 1 vyčerpáno (konzumováno). Souhlas s dalším zveřejněním díla (ve smyslu dalšího uveřejnění, viz komentář k § 4 odst. 1) již nepředstavuje výkon osobnostního autorského práva dle odstavce 1, nýbrž výkon majetkového autorského práva dílo užít*¹⁵. Právo na zveřejnění díla zaniká smrtí autora. Tudíž pokud nebylo zveřejněno, může jej zveřejnit kdokoliv (toto se ale netýká majetkových práv k dílu – musel by tedy získat souhlas dědiců autora). Jakékoliv podmínky v závěti autora ke zveřejnění, či nezveřejnění díla jsou dle českého práva neplatné (zůstavitel ukládá podmínky k výkonu práva, které v době jeho smrti již neexistuje).

---

¹⁴ Telec, I.: Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, licenční smlouva. 2. upravené vydání. Brno: Doplněk, 2007, str. 56

¹⁵ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 147

V § 11, odst. 2 AutZ je definováno právo autora osoboovat si autorství. Pod tento pojem se pak zahrnuje právo autora bránit se proti přisvojení si autorství jinými osobami (1), právo na autorské označení u díla (2) a právo rozhodnout o způsobu označení autorství (3).

Tedy v prvním případě jde o to, pokud by si osoba odlišná od autora osobovala autorství, má autor právo se proti ní bránit z titulu zásahu do autorského osobnostního práva. Naopak pokud by pod jeho dílem byla uvedena jako autor jiná osoba bez jejího svolení, má i taková osoba možnost se bránit, ale z titulu zásahu do všeobecných osobnostních práv dle § 11 ObčZ – k rozdílu mezi těmito níže.

Druhý a třetí případ pak představují práva autora rozhodnout o tom, zda své jméno u díla vůbec uvede a v jaké podobě. Tedy rozhoduje o tom, zda půjde o díla pravojmenná, anonymní, či pseudonymní.

Posledním osobnostním právem autora je pak právo na nedotknutelnost díla. *Právem na nedotknutelnost díla se doktrinárně rozumí právo na integritu díla, zejména jeho obsahu či formy*¹⁶. Dle § 11, odst. 3 AutZ se pod tento pojem řadí právo udělit svolení ke změně, či jinému zásahu do díla (1), právo na užívání díla nesnižujícím jeho hodnotu (2) a právo na autorský dohled (3).

V prvním případě jde o autorovo absolutní právo udělení zákazu zásahu do jeho díla. Takový zákaz by pak byl účinný i proti vykonavateli majetkových práv. Zásahem se rozumí změna díla ať už tvůrčí, či netvůrčí povahy, nebo i změna formy díla, přidání dodatků, doplňků k dílu, zařazení díla do souboru, spojení s jiným dílem.

Za další má autor právo na to, aby nikdo neužíval jeho dílo způsobem snižujícím jeho hodnotu, tj. dehonestace díla. Je třeba toto právo odlišit od předchozího, byť jsou si velmi podobná. Jedním jednáním lze porušit obě práva, či pouze jedno z nich. Rozdíl je v tom, že v tomto případě dochází k zásahu do ideových hodnot autorského díla. Posouzení, zda opravdu došlo k dehonestaci je na soudu. Soud pak celý případ objektivizuje a bude zjišťovat, zda opravdu objektivně došlo k dehonestaci díla, či zda nejde jen o autorův subjektivní pocit.

Autorský dohled znamená právo dohlížet na uživatele jeho díla, zda dbá své povinnosti neužívat dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. AutZ stanoví podmínky, za kterých je možno autorský dohled vykonávat. Autor tedy má právo na autorský dohled pouze pokud to vyplývá

---

¹⁶ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon a předpisy související – komentář. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a.s. 2005, str. 82

z povahy díla nebo jeho užití, tedy např. autor sám s dehonestujícím způsobem užití díla svolil. A za druhé pouze lze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi dohled umožnil. V praxi se může jednat i o umožnění vstupu autora do soukromých prostor uživatele. Ale AutZ sám výslovně vylučuje taková jednání autora, která spočívají v šikanózním výkonu práva, či vznášení neospravedlnitelných požadavků. Autorský dohled se vykonává na náklady autora a v běžné realitě se tedy bude jednat převážně o dohled nad např. nastudováním hudebních děl, či při provádění staveb architektonických děl.

Vzhledem ke své nehmotné podstatě jsou osobnostní práva nepřevoditelná, a v důsledku toho se jich autor nemůže ani vzdát¹⁷. Autor se jich tedy nemůže platně vzdát, ani je převést ať už jednostranným, či vícestranným právním úkonem. Smrtí autora tato práva zanikají a nejsou součástí dědictví, na rozdíl od práv autorských majetkových. Nicméně dle § 11, odst. 5 u nich lze uplatnit tzv. postmortální ochranu. Ta se vztahuje na případy, kdyby si třetí osoba chtěla osobovat autorství k dílu, nebylo by u díla autorovo jméno (za předpokladu, že nešlo o dílo anonymní), nebo by dílo bylo užíváno dehonestujícím způsobem. Tuto ochranu pak budou uplatňovat osoby autorovi blízké dle § 116 ObčZ, právnické osoby sdružující autory a dále kolektivní správce dle AutZ.

Nicméně v § 11 AutZ nejsou všechna osobnostní práva autora. *Osobnostní autorská práva můžeme v AutZ najít kromě § 11 ještě na dalších dvou místech, a to v § 54, kde je upraveno odstoupení od smlouvy pro změnu přesvědčení autora a v § 56, odst. 3, který obsahuje ustanovení o autorské korektuře¹⁸.*

Autorovo osobnostní právo na odstoupení od smlouvy s uživatelem jeho díla může uplatnit jen, dokud dílo nebylo zveřejněno. Důvodem zde není uživatelovo chování, ale pouze změna v přesvědčení autora. Odstoupení se provádí písemně a smlouva se zruší od svého počátku v okamžiku doručení uživateli. V těchto případech je ale autor povinen uživateli nahradit škodu, která mu vznikla v souvislosti s jeho odstoupením.

Právo na autorskou korekturu je sice zákonným právem autorovým, ale je možné jej smluvně vyloučit, či omezit. Normotvůrce toto právo navíc systematicky zařadil do části AutZ o nakladatelské smlouvě. A proto má autor toto právo ze zákona pouze u děl, které vytváří na základě smlouvy nakladatelské.

---

¹⁷ Čermáková - Vlčková, A., Smejkal, V.: Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009, str. 79

¹⁸ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 46

Na závěr je ještě třeba odlišit autorská osobnostní práva dle AutZ od všeobecných osobnostních práv dle ObčZ. Jejich ochrana však může být uplatňována souběžně i nezávisle na sobě. *Rozhodnou skutečností pro uplatnění uvedených způsobů ochrany bude zejména to, zda účinky zásahu směřují vůči vlastnosti určité fyzické osoby (autora) vyjadřovat se uměleckým či vědeckým tvůrčím způsobem, popř. tyto účinky směřují přímo vůči dílu jako výsledku této činnosti, nebo zda dochází k zásahu do sféry obecné ochrany osobnosti, jako je zejména dobré jméno či dobrá pověst osoby¹⁹.* Může se stát, že k zásahu do osobní sféry autora jako fyzické osoby bude užito jeho dílo. Nicméně v takových případech půjde pravděpodobně o zásah do všeobecných osobnostních práv dle § 11 ObčZ, protože dílo samotné je zde použito pouze jako prostředek a samo o sobě nepodléhá žádné újmě.

---

¹⁹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 147

3.3.2. Majetková práva

Majetková práva, jako druhá skupina autorských práv, jsou práva s ekonomickým významem. Stejně jako osobnostní práva jsou i tato plně v souladu s Bernskou úmluvou a evropskými předpisy. Taktéž jsou výlučná a nepřevoditelná a autor se jich nemůže platně vzdát. Majetková práva autora jsou významná jako práva negativní, tedy možnost autora kohokoliv vyloučit z užívání jeho díla bez jeho souhlasu. Dále je pro autorská majetková práva typický jejich důraz na osobnostní prvek. Tento charakter s sebou nese další důsledek, a sice majetková práva nemohou být postižena výkonem soudních rozhodnutí (pohledávky z nich ale ano), ani nemohou být součástí konkurzní podstaty. Další významnou charakteristikou majetkových práv je pak jejich děditelnost. V případě, že by nebylo dědice, po autorovi bude dědit stát prostřednictvím svých organizačních složek. Tedy dílo se v žádném případě nestane volným s okamžikem smrti autora. Doba trvání majetkových práv je 70 let po smrti autora. AutZ zakládá některé zvláštnosti pro běh a délku trvání majetkových práv. Např. u spoluautorů počíná běh doby po smrti posledního spoluautora a další výjimky vyjmenované v § 27 AutZ.

Majetková práva dělí do dvou skupin. V první bude právo dílo užít. A ve druhé skupině, dle AutZ pojmenované jako *jiná majetková práva*, jsou právo na odměnu při opětovném prodeji originálu díla uměleckého a právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu. Nicméně se mezi tato jiná majetková práva dají zařadit i další, přestože nejsou výslovně uvedeny v části první, hlavě první, dílu třetím, oddílu čtvrtém AutZ. Mezi taková další práva lze zařadit právo na odměnu za půjčování originálu nebo rozmnoženiny vydaného díla (§ 37, odst. 2 AutZ), právo na odměnu v souvislosti s pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla zaznamenaného na zvukový nebo zvukově obrazový záznam (§ 49, odst. 3 AutZ), právo na přiměřenou dodatečnou odměnu (§ 49, odst. 6 AutZ) a právo na odměnu za užití uměleckého výkonu zaznamenaného na zvukový záznam vydaný k obchodním účelům vysíláním nebo přenosem vysílání a za takové užití takového záznamu (§ 72, odst. 1 a § 76, odst. 3 AutZ).

Právo dílo užít (franc. droit d'exploitation, angl. exploitation right, něm. Verwertungsrecht) je z hospodářského hlediska nejvýznamnějším a hlavním majetkovým autorským právem, které vyjadřuje majetkoprávní panství autora nad svým dílem²⁰. Do tohoto práva náleží jak právo dílo užít v původní podobě, tak i právo na přetvoření, či překlad díla a samozřejmě i právo na zařazení díla do souboru.

---

²⁰ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 165

Obsahem tohoto práva je jak samotné právo dílo užít, tak i právo udělit souhlas druhé osobě s užitím díla, tedy dílo nechat užít.

Samotný pojem užití díla v AutZ definován není. Až od novely AutZ zákonem č. 216/2006 Sb. (tzv. euronovelou) je tento pojem jen nepřímo definován skrze demonstrativní výčet způsobů užití díla, tudíž výsledný výklad je ponechán rozhodovací praxi soudů. Právo dílo užít bude tedy podle své nepřímé definice znamenat především dílo zpřístupnit veřejnosti. Vyplývá to z tohoto výčtu, katalogu práv, obsaženého v § 12, odst. 4 AutZ. Mezi tato práva pak patří právo autora na rozmnožování díla (§ 13 AutZ), na rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14 až § 17 AutZ), právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18 AutZ), práva na provozování díla živě nebo ze záznamu a na přenos provozování díla (§ 19, § 20 AutZ), práva na vysílání díla rozhlasem, či televizí (§ 21 AutZ), na přenos rozhlasového, či televizního vysílání díla (§ 22 AutZ) a na provozování rozhlasového, či televizního vysílání díla (§ 23 AutZ). AutZ ale rovněž stanoví v § 12, odst. 5, že dílo lze užít i jinými způsoby. Tudíž kromě výše zmíněného rozdělení práva na užití díla dle obsahu, se toto právo dá dělit dále podle způsobu výkonu užití díla.

Oprávnění k výkonu svého práva dílo užít, se děje prostřednictvím licencí. Tyto licence pak mají svou speciální úpravu v AutZ a jsou označovány jako licenční smlouvy. V žádném případě tedy není možné jednostranným právním úkonem autorovým udělit druhé osobě právo užít dílo. *Smlouvu ale lze uzavřít vícerymi způsoby, přičemž okamžik uzavření smlouvy nastává, jakmile přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabude účinnosti*²¹. V těchto případech se nejedná o translativní převod práva, jak je to typické pro kupní smlouvy, nýbrž jde o konstitutivní převod. Licenční smlouva teprve zakládá nabyvatelovo právo dílo užít, proto má konstitutivní charakter. Toto je dalším důsledkem osobnostních prvků majetkových práv.

V § 24 a § 25 AutZ jsou definována jiná majetková práva. Prvním je autorovo právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého. Podmínky pro uplatnění tohoto nároku jsou, že originál je prodáván za cenu alespoň 1 500 EUR a prodeje se účastní obchodník. Obchodník je legislativní zkratkou pro provozovatele galerie, dražebníka, či jinou osobu soustavně obchodující s uměleckými díly. Prodávající, bez ohledu na to, zda je obchodník, a obchodník, tedy pokud je kupujícím, nebo zprostředkovatelem, jsou povinni zaplatit autorovi odměnu společně a nerozdílně. Výše odměny se stanoví v závislosti na kupní ceně díla.

---

²¹ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 53

Druhým je autorovo právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním jeho díla pro osobní a vlastní vnitřní potřebu. *Jde o právo na odměnu nikoli za užití, resp. za skutečné pořízení rozmnoženiny autorského díla pro osobní potřebu fyzické osoby, resp. vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby, nýbrž o právo na odměnu za vytvoření či získání možnosti a podmínek pro pořizování rozmnoženin pro osobní potřebu fyzické osoby a vlastní vnitřní potřebu právnické osoby či podnikající fyzické osoby*²². Toto právo tedy autor uplatňuje vůči výrobcům, dovozcům, či příjemcům rozmnožovacích zařízení. Ať už přístrojů ke zhotovování rozmnoženin záznamů, tiskových rozmnoženin nebo i nenahraných nosičů. Výše a způsob výpočtu této odměny je stanovena z části v příloze AutZ a z části ve vyhlášce Ministerstva kultury č. 488/2006 Sb.

Pro obě tato jiná majetková práva je typická úloha kolektivních správců při výběru a správě odměn.

---

²² Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 202

3.3.3. Volná užití a zákonné licence

*Z důvodů veřejného zájmu o kulturní a vědecký rozvoj a efektivní využívání tvůrčí činnosti zavádí autorský zákon některá zákonná omezení autorského práva²³. AutZ sice nedefinuje zcela přesně užití díla, jak jsem naznačil již výše, na druhou stranu ale stanoví, co se užitím díla nerozumí, resp. výjimky z nutnosti smluvní licence pro užití díla. V podstatě jde tedy o zásahy do majetkových práv autora. Teorie tato omezení autorových práv nazývá mimosmluvní instituty užití díla a řadí sem volné užití díla (§ 30 a § 30a, odst. 1, písm. a) AutZ) a zákonné licence (§ 30a, odst. 1, písm. b) až d), § 30b, § 31 až § 39, § 51, § 61, odst. 1, § 66, odst. 1 AutZ). Mimosmluvní užití díla lze ale použít pouze teprve na základě tzv. třístupňového testu. To znamená, že je třeba zákonného zmocnění (1), takové užití díla by nebylo v rozporu s běžným užitím (2) a ani jím nebudou nepřiměřeně dotčeny autorovy zájmy (3). *Pro volné užití a zákonné licence k užití díla jsou významné právní skutečnosti zveřejnění a vydání díla (§ 4 AutZ)*²⁴. Oba tyto instituty jsou v souladu s Bernskou úmluvou i evropskými předpisy, konkrétně s Informační směrnicí.*

O volné užití díla se jedná tehdy, když dílo užívá fyzická osoba a takovým užitím nedosahuje přímého ani nepřímého hospodářského, či obchodního prospěchu a nesmí dílo použít k jinému účelu, než pro svoji osobní potřebu. Tato úprava, obsažená v § 30 AutZ, se ovšem neužije na právnické osoby a podnikající fyzické osoby. Ty mohou pouze zhotovovat tiskové rozmnoženiny na papír, nebo podobný podklad dle § 30a, odst. 1, písm. b) AutZ. *Toto volné užití pro osobní potřebu se nevztahuje na zhotovení rozmnoženiny počítačového programu, elektronické databáze či napodobeniny architektonického díla*²⁵. Stejně tak se toto volné užití nedotýká zhotovení tiskové rozmnoženiny partitury hudebního díla.

Oprávnění k užití díla založená zákonem se nazývají zákonné licence. V podstatě všechny, s výjimkami licence k rozmnožování na papír (§ 30a, odst. 1, písm. b) až d) AutZ), knihovní licence (§ 37, odst. 2 AutZ) a licence pro sociální zařízení (§ 38e AutZ), jsou zásadně bezplatné. AutZ stanoví několik druhů zákonných licencí, zejména pak: licence k rozmnožování na papír, licence k užití díla v souvislosti s předvedením, či opravou přístroje (§ 30b AutZ), citace (§ 31 AutZ), licence výstavní (§ 39 AutZ) a další, uvedeny jsou dílu čtvrtém, oddílu třetím AutZ. *Tyto*

²³ Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 41

²⁴ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 205

²⁵ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 60

způsoby užití děl jsou tzv. bezúplatné zákonné licence, a proto je možné autorská díla danými způsoby užívat bez předchozího souhlasu autora a bez placení odměny²⁶.

---

²⁶ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 61

3.4. Obecný režim ochrany autorského práva

Autor má právo se bránit proti neoprávněným, ale i hrozícím zásahům do svého autorského práva. Ochranu autorského práva samu o sobě lze rozdělit do dvou rovin. A sice na ochranu soukromoprávní a ochranu veřejnoprávní. V soukromoprávní rovině se ochrana uplatňuje skrze civilní řízení před soudem dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). Pro veřejnoprávní řízení se dle závažnosti protiprávního jednání bude jednat o správní delikty, nebo trestné činy a podle tohoto bude ochrana poskytnuta ve správním nebo trestním řízení.

3.4.1. Soukromoprávní ochrana

Protože autorská a související práva tradičně a práva průmyslová v moderním pojetí jsou právy soukromými, leží základ jejich prosaditelnosti v civilním procesu. Proto také pro kterékoli porušení PDV (pozn. práva duševního vlastnictví) upraveného TRIPS musí být k dispozici občanskoprávní prostředky (čl. 42)²⁷. V AutZ je uveden demonstrativní výčet nároků, kterých se může autor při neoprávněném, nebo hrozícím zásahu do svých autorských práv domáhat. Vedle tradičních nároků, jakými jsou nárok zdržovací, odstraňovací a satisfakční, uvádí autorský zákon též nárok na určení autorství, na sdělení údajů a na uveřejnění rozsudku²⁸. Nicméně tento výčet nároků není konečný. Jeho neuzavřenost vyplývá hned z § 40, odst. 1, věty první AutZ.

Zdržovací nároky jsou upraveny v § 40, odst. 1, písm. b) a f) AutZ. Nároky jsou zde upraveny jak proti ohrožení práva a hrozícímu opakování takového ohrožování, tak proti neoprávněnému zásahu do autorových práv. Tedy AutZ obsahuje zvláštní úpravy pro jednotlivé typy protiprávních jednání. Podmínkou pro uplatnění zdržovacích nároků pak bude trvání neoprávněného zásahu, nebo trvajících hrozících porucha autorových práv. Pokud dojde k situaci, že k zásahu opravdu došlo, ale už skončil, nebude autor moci uplatnit zdržovací nároky. V tomto případě ale pravděpodobně docílí účinné ochrany uplatněním odstraňovacích nároků. Mezi zdržovací nároky lze zařadit např. zákaz neoprávněné výroby rozmnoženin díla, či zákaz neoprávněného sdělování díla veřejnosti a další.

Další skupinou jsou nároky odstraňovací. Typická je pro tuto skupinu její reparační funkce a směřování k odstranění následků zásahu do autorova práva. Podmínkou pro uplatnění těchto nároků je skutečný zásah do autorských práv a následek takového zásahu musí existovat i po jeho skončení. Tedy v tomto případě nepostačí ohrožení, jako u nároků zdržovacích. Typickými

²⁷ Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Praha: Linde Praha, a.s., str. 194

²⁸ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 222

odstraňovacími nároky mohou být např. stažení nebo i zničení neoprávněně zhotovené rozmnoženiny z obchodování a další.

Nároky satisfakční mají za cíl nahradit autorovi nemajetkovou újmu, která mu neoprávněným, nebo hrozícím zásahem do autorských práv vznikla. AutZ rozeznává dvě základní formy satisfakce – morální a materiální. Jako morální satisfakci AutZ výslovně zmiňuje omluvu, jako prostředek materiálního zadostiučinění určuje peníze. Nicméně materiální satisfakce má vůči morální subsidiární charakter. Užije se tedy pouze v případech, kdyby se pouhá omluva nejevila jako dostatečné zadostiučinění. Pro určení výše peněžní satisfakce je rozhodná závažnost vzniklé újmy a okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu došlo. Tedy stejně jako u odstraňovacích nároků, je i u této skupiny podmínkou neoprávněný zásah do autorových práv a nepostačí jejich pouhé ohrožení.

Nárok na určení autorství vyplývá z § 40, odst. 1, písm. a) AutZ. V těchto případech ale nejde o určení existence právního vztahu, či práva jako je to u určovací žaloby dle § 80, písm. c) OSŘ. Z tohoto důvodu proto není pro určování autorství potřeba prokazovat naléhavý právní zájem na takovém určení.

V § 40, odst. 3 AutZ je pak upraveno právo autora, který ve sporu před soudem uspěl, na uveřejnění rozsudku. Teoreticky se dá tento nárok svým charakterem zařadit mezi nároky satisfakční, nicméně normotvůrce jej záměrně systematicky od těchto nároků oddělil. Takové uveřejnění se pak realizuje na náklady neúspěšného účastníka sporu. *Jeho přiznání je podmíněno obdobně jako v případě jiných satisfakčních nároků soudním uvážením co do jeho přiměřenosti*²⁹. Formu, rozsah i způsob uveřejnění určí soud.

Nároky na sdělení informací, důležitých pro ochranu svých práv, může autor uplatňovat nejen vůči osobě, která do autorských práv neoprávněně zasáhla, nebo je ohrozila (§ 40, odst. 1, písm. c) AutZ), ale dle § 42 AutZ také vůči celním orgánům a orgánům státní statistické služby, i když ve zmenšeném rozsahu. *Tímto nově zakotveným právem autora se výrazně posiluje prosaditelnost a vymahatelnost práva, neboť autor využitím tohoto práva zjistí totožnost osob, které zasahují do jeho práv a následně bude moci uplatňovat některý z výše uvedených nároků*³⁰.

Autor má samozřejmě také právo na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Tyto instituty ale nemají ucelenou speciální úpravu v AutZ, a proto se budou řídit § 420 a násl. a § 451 a násl. ObčZ. Nicméně dle § 40, odst. 4 AutZ tu drobné rozdíly jsou. A sice místo domáhání

²⁹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 432

³⁰ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 69

se skutečně ušlého zisku má autor právo domáhat se náhrady ušlého zisku ve výši odměny v obvyklé výši za uzavření licenční smlouvy v době neoprávněného nakládání s jeho dílem. Pro výši bezdůvodného obohacení AutZ stanoví represivnější úpravu. Uživatel, kterému bezdůvodné obohacení neoprávněným nakládáním vznikne, je povinen zaplatit dvojnásobek výše zmíněné odměny.

Dle § 45 AutZ se chrání i některé názvy a vnější podoby děl, které by samy o sobě autorskými díly nebyly.

Vlivem evropských a mezinárodních předpisů AutZ nechrání pouze zásahy do díla samotného, ale zvláštními skutkovými podstatami postihuje zvláštní postupy, kterými se obchází účinné technické prostředky k ochraně díla.

Co se týče odpovědnosti za protiprávní jednání proti autorskému právu, pak pro neoprávněné zásahy, hrozící zásahy a bezdůvodné obohacení postačí objektivní odpovědnost, tedy odpovědnost za výsledek. Za odpovědnost za škodu zavinění potřeba je, tudíž jde o odpovědnost subjektivní. Dokonce lze, u zdržovacího nároku ve formě zákazu poskytování služby (§ 40, odst. 1, písm. f) AutZ), takový zákaz uložit i osobě odlišné od neoprávněného uživatele. V tomto případě postačí, že prostřednictvím jí poskytované služby mají k dílu přístup i třetí osoby.

Autorské právo v našem doktrinálním i legálním pojetí je právem se silným osobnostním základem, v důsledku čehož je jako takové nepromlčitelné³¹. Nepromlčitelné jsou také i nároky od těchto práv se odvíjející. Věcně příslušné pro žaloby z autorského práva jsou v prvním stupni krajské soudy. Aktivně legitimovaní pro podání žaloby jsou autor, kterýkoliv spoluautor, dědic autorských majetkových práv, nositel výhradní licence a kolektivní správce.

---

³¹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 430

3.4.2. Veřejnoprávní ochrana

Správní delikty jsou upraveny v samotném AutZ v části první, hlavě šesté, § 105a, § 105b a § 105c. Přestupkem je dle § 105a, odst. 1, písm. a) AutZ neoprávněné užití díla, za které je možno udělit pokutu až 150 000 Kč. Takové neoprávněné užití díla se ale nevztahuje na všechny zásahy do autorových práv. Dle § 105a, odst. 1, písm. b) se postihují přestupky neoprávněného obcházení účinných technických prostředků ochrany autorských práv s možnou pokutou až 100 000 Kč. A konečně § 105a, odst. 1, písm. c) postihuje přestupky proti informační povinnosti nezbytné pro zajištění platby při opětovném prodeji originálu s možnou pokutou až 50 000 Kč. Stejně formulace jsou pak pro správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob. Co se týče zavinění, pro přestupky a správní delikty postačí nedbalost, a to i nevědomá.

Trestně právní ochrana je obsažena v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), v části druhé, hlavě páté, dílu čtvrtém – trestné činy proti průmyslovým právům a autorskému právu. TZ definuje dvě základní skutkové podstaty a ke každé z nich další dvě kvalifikované skutkové podstaty. V § 270, odst. 1 TZ chrání autorské dílo před nikoli nepatrným zásahem. Za tento trestný čin je možno uložit trest odnětí svobody až na 2 léta. V kvalifikovaných podobách pak až 5, nebo 8 let trestu odnětí svobody. Dle § 271, odst. 1 TZ spáchá trestný čin ten, kdo padělá výtvarné dílo, nebo napodobí výtvarný projev jiného autora s úmyslem jej vydávat za původní autorovo dílo. Za tento trestný čin je možno uložit trest odnětí svobody až na 3 léta. V kvalifikovaných podobách až 6, nebo 10 let trestu odnětí svobody. Samozřejmě trest odnětí svobody není jedinou možnou trestní sankcí za trestné činy proti autorskému právu. Dále lze uložit tresty zákazu činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Součástí trestního řízení ale může být i připojené řízení o náhradě škody, tzv. adhezní řízení. Pro poškozeného autora to samozřejmě znamená značnou časovou i finanční úsporu. *Součástí adhezního řízení ale již není řízení o vydání bezdůvodného obohacení, s nímž se v našich souvislostech setkáváme*³². Co se týče zavinění, TZ stanoví, že musí být prokázán úmysl, pokud pro jednotlivé skutkové podstaty výslovně nepostačí nedbalost. To ale trestné činy proti autorskému právu neuvádí, proto je potřeba úmyslného zavinění.

Rozdíl mezi správními delikty a trestnými činy zůstal nadále v různé míře společenské nebezpečnosti. I přestože současný TZ upustil od materiálně – formálního pojetí trestných činů, společenská nebezpečnost dále zůstává jejich korektivem, ať už v právu hmotném (zásada subsidiarity trestní represe), nebo v právu precesním (zásada oportunity).

³² Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 77

4. Zvláštní režim ochrany autorských práv

Kritérií, dle kterých určovat zvláštní režim ochrany autorských práv by bylo více. Ať už kritérium dle subjektu, který uplatňuje prostředky ochrany práva, nebo kritérium dle subjektu, kterému je svěřen výkon jednotlivých autorských práv a další. Nicméně jádrem této práce, jak už vyplývá ze samotného názvu, je kritérium typu autorského díla a samotný režim, ve kterém autorské dílo vzniká. Pro tyto je charakteristická existence určitého paralelního relevantního právního vztahu, ze kterého nutně musí plynout určité zvláštnosti při uplatňování autorských práv. Tyto díla mají svou samostatnou speciální úpravu v § 58 a násl. a § 88 a násl. AutZ.

Výkon subjektivních autorských práv ke kategorii děl zařazených v § 58 a násl. autorského zákona podléhá zvláštním, zásadně dispozitivním, právním režimům, jejichž účelem je především ochrana a zhodnocení investice (tj. zejména investice finanční, organizační, personální, technické apod., nikoli však investice tvůrčí) třetích osob vložené do procesu tvorby díla³³. Jde o zohlednění současné hospodářské situace, kdy bez mimotvůrčí investice mnohdy díla vůbec nemohou vzniknout. Pro jejich motivaci k investicím do tvůrčí činnosti jim AutZ proto přiznává mnohá oprávnění a v různých směrech je i chrání. Ovšem jejich právní postavení není vždy identické a různí se právě s ohledem na konkrétní typ autorského díla. Jedná se tedy o zákonné omezení autorských práv, které je navíc možno smluvně vyloučit.

Pro větší část děl, kterým se v této práci chci věnovat, je tedy typické tzv. zákonné kvazilicenční omezení autorských práv. Od zákonných licencí se liší v prvé řadě důvodem omezení autorských práv. Na rozdíl od zákonných licencí toto omezení autorských práv není ve veřejném zájmu, ale naopak se tak děje v soukromém zájmu individuálně určených osob, investorů. Podmínkou tohoto institutu je však existence paralelního právního vztahu mezi autorem a třetí osobou (investorem). Tento právní vztah může být založen např. smlouvou pracovní či smlouvou o dílo. Tato třetí osoba pak disponuje různými oprávněními k autorskému dílu nebo je ve výhodnějším postavení. Dalším rozdílem oproti zákonným licencím by byla už zmíněná autorova možnost tato omezení smluvně vyloučit.

---

³³ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 556

4.1. Zaměstnanecké dílo

O zaměstnanecké dílo jde v případech, kdy autor dílo vytvoří jako zaměstnanec v rámci smluv o pracovním poměru a mimopracovním poměru dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „ZPr“), ve služebním vztahu se zaměstnavatelem, anebo jako člen družstva v pracovním poměru k tomuto družstvu (dále jen „Pracovněprávní smlouva“). Dle ZPr se bude jednat o vztahy založené smlouvou o pracovním poměru, dohodou o provedení práce a dohodou o pracovní činnosti. *U agenturního zaměstnání se za zaměstnavatele považuje zaměstnavatel, u kterého zaměstnanec agentury práce dočasně vykonává práci podle pracovní smlouvy nebo dohody o pracovní činnosti (pokud nebylo stanoveno jinak)*³⁴. Důležitou podmínkou pro vznik díla v zaměstnaneckém režimu je, aby dílo bylo vytvořeno v rámci pracovní náplně. Tedy k vytvoření autorského díla dojde při výkonu pracovní činnosti. Pokud by bylo autorské dílo vytvořeno mimo pracovní povinnosti vyplývající z Pracovněprávní smlouvy, pak by zaměstnavatel potřeboval licenci k výkonu majetkových práv. Toto je ve většině případů i otázkou následných sporů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.

I v těchto případech autorem zůstává fyzická osoba, tedy zaměstnanec. Nicméně veškerá majetková práva vykonává zaměstnavatel. *Autorovi tak zůstává „holé vlastnictví“, přičemž práva k majetkovému zhodnocení svědčí výhradně zaměstnavateli*³⁵. Z uvedeného tedy vyplývá, že osobnostní práva autora zůstávají nedotčena. Na druhou stranu AutZ sám stanoví, že v případě, kdy majetková práva vykonává zaměstnavatel, se presumuje autorovo svolení k určitým způsobům nakládání s jeho dílem, či k zásahům do jeho díla. *Konkrétně ke zveřejnění, úpravám zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jako i k uvádění zaměstnaneckého díla na veřejnost pod svým jménem*³⁶. Ale toto ustanovení v § 58, odst. 4 AutZ je dispozitivní a autor si tak se zaměstnavatelem může domluvit úpravu odchylnou. Stejně tak ustanovení § 58, odst. 5 AutZ, které presumuje autorův souhlas s dokončením jeho nehotového díla pro případ, že by pracovněprávní vztah skončil dříve, než bude dílo hotovo.

Výkon majetkových práv je tedy svěřen zaměstnavateli. Zejména půjde o právo dílo užít a právo na autorskou odměnu. Tato práva má zaměstnavatel i po skončení vztahu založeného Pracovněprávní smlouvou a trvají po celou dobu autorskoprávní ochrany, tedy ještě 70 let po smrti autora. Zaměstnavatel může tato práva postoupit i třetí osobě, avšak pouze se souhlasem

---

³⁴ Jakl, L.: Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2011, str. 196

³⁵ Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 43

³⁶ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 97

autora. Souhlasu autora nepotřebuje pouze v případech, kdy prodává podnik nebo jeho část. Pokud zaměstnavatel zemře, nebo je právnickou osobou a zanikne bez právního nástupce, pak tato práva automaticky přechází na autora díla.

Autorovi za vytvoření díla přísluší odměna, v pracovněprávních vztazích mzda. Autor je však proti zaměstnavateli chráněn právem na přiměřenou dodatečnou odměnu v případech, kdy majetkový zisk zaměstnavatele je v hrubém nepoměru k odměně (mzdě) autorově. Ale také toto ustanovení v § 58, odst. 6 AutZ je dispozitivní, tudíž v Pracovněprávní smlouvě může být dohodnuto jinak.

Nakonec ještě § 58, odst. 3 AutZ chrání autora pro případy, kdy zaměstnavatel nevykonává majetková práva k dílu vůbec, nebo nedostatečně. V těchto případech má autor právo požadovat po zaměstnavateli, aby mu za běžných podmínek udělil licenci. Zaměstnavatel může toto odmítnout pouze ze závažných důvodů. Tyto důvody však nijak blíže AutZ nespecifikuje. *Závažnost odpíracích důvodů je otázkou právní, která musí být posouzena soudem dle konkrétních okolností případu. Je však zároveň i věcí důkazní, neboť takové posouzení musí být přezkoumatelné³⁷.*

---

³⁷ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 563

4.2. Kolektivní dílo

Kolektivní dílo je upraveno v § 59 AutZ. Ze zákonného ustanovení vyplývá, že se jedná o autorské dílo, na jehož vzniku se podílelo více autorů, jejichž příspěvky do takového díla nejsou schopny samostatného užití. Tito autoři jsou pak pod vedením fyzické, či právnické osoby (investora), která zároveň ke vzniku díla dala také podnět. Takovýmto podnětem mohou být, a zejména jím i budou, pracovní příkaz, či objednávka. § 59, odst. 2 AutZ totiž zakládá právní fikci, že kolektivní díla se považují za zaměstnanecká a to i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku. Tudíž kolektivní díla podléhají stejnému režimu ochrany, jako díla zaměstnanecká. Pod jménem této osoby se také dílo uveřejňuje. *Na rozdíl od děl zaměstnaneckých je uvedení díla pod jménem investora podmínkou pro vznik režimu kolektivního díla*³⁸. Tedy toto ustanovení není dispozitivní a zakládá investorovi povinnost takové dílo uveřejnit pod svým jménem. Pokud by tak neučinil, jednalo by se jednoduše o dílo vytvořené na objednávku.

Je třeba rozlišovat mezi díly kolektivními a soubornými. *U děl souborných, kterými jsou např. časopisy, encyklopedie, jsou jednotlivé autorské příspěvky schopny samostatného užití, naopak u děl kolektivních platí opak*³⁹. V případě souborných děl jsou tedy jejich části samy o sobě díla autorská, a tak nikdy ani nemohou být naplněny legální pojmové znaky děl kolektivních.

Závěrem ještě zmíním, že díla audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou považovány za kolektivní díla.

---

³⁸ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 570

³⁹ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 101

4.3. Školní dílo

Definice školního díla je upravena mezi bezúplatnými zákonnými licencemi v § 35, odst. 3 AutZ, dle kterého se za takové dílo považuje dílo vytvořené žákem, či studentem ke splnění svých studijních povinností vyplývajících z jeho vztahu ke škole, školskému, či vzdělávacímu zařízení. Tato bezúplatná zákonná licence se však týká pouze nevýdělečného užití pro svou vlastní vnitřní potřebu. *Jedná se o úpravu světově ojedinělou. Do značné míry je tato úprava inspirována původní úpravou zaměstnaneckých děl v dříve platném autorském zákonu (zák. č. 35/1965 Sb.). Podobnost s díly zaměstnaneckými však není veskrze žádná, neboť student není námezdní pracovní silou, která by byla zaměstnavatelem placena*⁴⁰.

Zvláštní režim školního díla se pak týká zejména smluvního přímusu k uzavření licenční smlouvy. Školy, školské, či vzdělávací zařízení mají, dle § 60, odst. 1 AutZ, právo na uzavření takové smlouvy za běžných podmínek a pokud by autor díla odpíral takovou smlouvu uzavřít, je možno jeho souhlas nahradit soudním rozhodnutím. *Licence je nevýhradní, jinou licenci autor může udělit, pouze pokud to nebude v rozporu s oprávněnými zájmy školského zařízení*⁴¹. Nicméně na druhou stranu, pokud autor takovou licenci udělí třetí osobě, má škola, školské, či vzdělávací zařízení právo na náhradu nákladů jim vzniklých v souvislosti s vytvořením díla, dle § 60, odst. 3 AutZ. Na přiznanou výši náhrady nákladů ale bude mít samozřejmě vliv i výše výtěžku autora z takové licenční smlouvy. V závislosti na výši výtěžku tedy bude v přiměřené části přiznána náhrada nákladů ke vzniku díla. Nicméně takováto náhrada nákladů může být přiznána až do jejich skutečné výše.

Problémem školního díla je pak otázka vlastnictví hmotného substrátu (viz výše) školního díla. Obecně platí, že vlastníkem věci je ten, kdo ji pořídil. V případě studentů a škol pak zřejmě budou vlastníky papírů, barev, apod. žáci, či studenti, kteří si takovéto potřeby obstarávají sami. V praxi bude nejspíše běžné předání věci, kdy dojde k oboustrannému konkludentnímu souhlasu, tedy vlastnické právo se převede tradicí. *Jedná se zde rovněž o projev právní doktríny sledování osudu významnějšího díla nad jeho méně významným nosičem*⁴². V souvislosti s touto teorií by pak bez oboustranného projevu vůle nedošlo k převodu vlastnictví k hmotnému substrátu školního díla a vlastníkem by nadále zůstal autor. V praxi ale mohou nastat oba tyto případy. Poněvadž dle AutZ je školní dílo vymezeno žakovou, či studentovou povinností dílo pouze

⁴⁰ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 574

⁴¹ Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 44

⁴² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 575

vytvořit. Už mu ale není ukládána povinnost na školu, školské, či vzdělávací zařízení převést vlastnictví k hmotnému substrátu školního díla.

Důvodem pro zvláštní úpravu školního díla je zřejmě pokus o zvýhodnění postavení škol, školských a vzdělávacích zařízení na hospodářském trhu. Zde totiž tyto subjekty vystupují samy za sebe a tímto režimem se jim AutZ pokouší alespoň částečně nahradit náklady související se vznikem autorských děl, či na nich získávat určitý ekonomický prospěch.

4.4. Dílo na objednávku

O dílo vytvořené na objednávku půjde v případech, kdy jej autor vytvoří na základě typové smlouvy o dílo. Z hlediska autorského práva není rozhodné, zda si autor a objednatel zvolí pro svůj vztah režim dle § 631 a násl. ObčZ, nebo § 536 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“). *To vyplývá z širokého významu pojmu „dílo“ v ustanovení § 631 ObčZ, které nemusí být nutně hmotným výtvořem. V tomto smyslu se jím rovněž nerozumí dílo jako činnost, ale výsledek činnosti, který nemusí být ani hmotně zachycen (a který může splnit legální pojmové znaky díla podle autorského zákona)*⁴³. Z hlediska autorského práva pak tedy půjde o výsledky duševní činnosti literární, umělecké, či vědecké. Pro autorské právo není důležité, ani zda je dílo vytvářeno za úplatu, či nikoliv.

Současná právní úprava striktně rozlišuje mezi dvěma právními vztahy týkající se díla na objednávku. Prvním je vztah z vytvoření díla, který je obecně soukromoprávním. Druhým pak je vztah vznikající z užití takového díla, tento už je ale vztahem zvláštním autorskoprávním. Předchozí právní úprava pro takováto díla vytvářela zvláštní typ autorskoprávní smlouvy o vytvoření díla. AutZ toto řeší právě zákonnou kvazilicencí, kdy objednatel může dílo užít k účelu vyplývajícimu ze smlouvy. *Je tedy nutné, aby zadavatel ve smlouvě o dílo ... účel zadání jasně a dostatečně široce definoval ...*⁴⁴ Dle § 61, odst. 1 AutZ už objednatel potřebuje k užití díla nad rámec účelu vyplývajícimu ze smlouvy o dílo zvláštní licenci.

Pro postavení objednatele je důležité, že v případě díla na objednávku nedochází k zákonné cessi některých majetkových práv, jako tomu je např. u zaměstnaneckého díla. V těchto případech se jen účelově omezují autorova práva ve prospěch objednatele.

Tato omezení tedy spočívají v zákonných kvazilicencích. Jde o zákonnou vyvratitelnou domněnku poskytnutí licence objednateli k užití díla k účelu uvedenému ve smlouvě o dílo v prvním případě. Ve druhém jde o omezení autora z hlediska autonomie jeho vůle, co se poskytování licencí k takovému dílu týče. Autor je povinen dbát oprávněných zájmů objednatele.

Do rozsahu takové zákonné kvazilicence může za určitých okolností také spadat např. oprávnění k uzavření podlicenční smlouvy, nebo i dokonce oprávnění k postoupení této zákonné kvazilicence třetí osobě. Osobnostní autorská práva zůstávají nedotčena a jsou v plném rozsahu autorovi přiznávána. K jejich omezení by mohlo dojít pouze v případě, že by jejich výkon značně

⁴³ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 578 - 579

⁴⁴ Jakl, L.: Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2011, str. 197

znemožňoval dílo na objednávku řádně užít k účelu, který vyplývá ze smlouvy o dílo. Na rozdíl od typové licenční smlouvy dle AutZ, je tato zákonná kvazilicence pouze opravňující, tedy objednatel nemá povinnost dílo na objednávku skutečně užít. Nicméně objednatelova povinnost zaplatit autorovi odměnu za vytvoření díla je tímto nedotčena. Rozsah zákonné kvazilicence je ale dispozitivní, tedy strany si mohou ve smlouvě o dílo svá práva a povinnosti dohodnout odchylně.

Oprávněné zájmy objednatele pak ponechává AutZ blíže nespecifikovány a budou tedy v každém konkrétním případě soudem posuzovány individuálně. *Jedná se jak o osobní, tak majetkové zájmy objednatele, do nichž nesmí být bez právního důvodu zasazeno*⁴⁵.

Takováto omezení autorových práv k dílu na objednávku ovšem nevznikají, pokud je zhotovitelem díla, dle smlouvy o dílo, osoba odlišná od autora. Nejčastěji v těchto případech půjde o autora zaměstnavatele. Zde jsou majetková práva v dispozici autora zaměstnavatele. A je tedy na něm, zda majetková práva se souhlasem autora na objednatele postoupí, či s ním uzavře licenční smlouvu k jejich výkonu.

Nakonec je třeba ještě zmínit § 58, odst. 7 AutZ, dle kterého se počítačové programy, databáze a kartografická díla považují za díla zaměstnanecká, i když byla vytvořena na objednávku. Obdobně to pak platí i pro kolektivní díla. Ta jsou dle § 59, odst. 2 AutZ považována rovněž za zaměstnanecká i v případech, kdy byla vytvořena na objednávku.

---

⁴⁵ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 581

4.5. Soutěžní dílo

Soutěžním dílem je takové autorské dílo, které bylo vytvořeno pro účely veřejné soutěže, či do ní bylo alespoň přihlášeno. Veřejnou soutěží se pak rozumí právní závazkový vztah dle § 847 ObčZ, popř. veřejná zakázka dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, či veřejná obchodní soutěž dle § 281 a násl. ObchZ (dále jen „Veřejná soutěž“).

Dle § 61, odst. 3 AutZ se rozšiřuje právní status děl vytvořených na objednávku i na soutěžní díla.

Vyhlašovatel Veřejné soutěže je tedy v obdobném právním postavení jako objednatel v případech děl na objednávku. *Vyhlašovatel je dispozitivně zákonem oprávněn k užití díla k účelu, za kterým byla veřejná soutěž vyhlášena, a autor je omezen ve výkonu svého majetkového práva soutěžní dílo užít oprávněnými zájmy vyhlašovatele*⁴⁶.

---

⁴⁶ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 581 - 582

4.6. Audiovizuální dílo

Pojem audiovizuální dílo, jak jej uvádí platný AutZ, nahradil dřívější pojem dílo filmové a dílo vyjádřené podobným způsobem. Po obsahové stránce jde sice o synonyma, nicméně současná právní úprava je podrobnější a vychází z odlišných koncepčních hledisek. Zároveň také reflektuje evropské právo.

Cílem audiovizuálního práva soukromého je pak ustanovení zvláštního právního režimu, ve kterém se koncentrují uživatelské oprávnění k dílu u osoby investora – výrobce audiovizuálního díla. Zároveň se ale chrání osobnostní a majetkové zájmy jednotlivých autorů podílejících se na tvorbě audiovizuálního díla. *Obecně vzato současná zákonná úprava (obdobně jako většina zahraničních autorskoprávních úprav) směřuje k zajištění rovnováhy mezi autorskoprávní ochranou výlučných autorských práv tvůrců audiovizuálního díla a děl audiovizuálně užitých na straně jedné a na straně druhé ochranou zájmu výrobce audiovizuálního díla na jeho řádném užití, včetně hospodářského zhodnocení, a potažmo zhodnocení investice vložené do výroby audiovizuálního díla⁴⁷.*

Audiovizuální dílo je běžně zvláštním druhem díla souborného⁴⁸ a dle § 62, odst. 1 AutZ je definováno třemi znaky. Jde o dílo, které je vytvořeno uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať už zpracovaných, či nikoliv (k těm viz níže), které se sestává z řady spolu souvisejících obrazů (1), je doprovázeno zvukem, či nikoliv (2) a je vnímatelné zrakem a sluchem, pokud je doprovázeno i zvukem (3). Audiovizuální dílo je tedy „sled obrazů“, který je vnímatelný zrakem i sluchem, nebo pouze zrakem, a který naplňuje znaky autorského díla, tzn. vzniká autorským zpracováním a uspořádáním děl a jiných složek audiovizuálně užitých⁴⁹. Tedy nepůjde o audiovizuální dílo v případech pouhého zachycení skutečnosti audiovizuální technikou. Právě protože tyto případy postrádají znak autorského díla samého, a sice autorskou duševní činnost, konkrétně pak uměleckou tvůrčí činnost. Typickým příkladem pro tyto případy by mohlo být pořízení videozáznamu ze svatby, či rodinné oslavy.

Audiovizuální dílo je tedy třeba odlišit od děl audiovizuálně užitých, k těm však níže. A také od jeho záznamu, myšleno zvukově obrazový záznam podle § 79, odst. 1 AutZ (dle evropské terminologie film), jehož předmětem budou často právě audiovizuální díla. *Práva k „filmu“, tj.*

---

⁴⁷ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 585

⁴⁸ Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 46

⁴⁹ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 103

k záznamu, jsou ryze majetkovým právem a záznam je, vedle díla audiovizuálního, zvláštním nehmotným statkem, který autorský zákon chrání⁵⁰.

Teorie audiovizuální díla třídí do dvou velkých skupin na díla filmová a díla vyjádřená podobným způsobem jako dílo filmové. Mezi filmová díla pak řadí díla kinematografická a filmová díla televizní. Do druhé skupiny spadají díla televizní (jakožto specifický druh oproti předešlým, zejména se v určitých případech odlišují svou nezávislostí na předchozím hmotném zachycení) a ostatní díla vyjádřená podobným způsobem, tedy audiovizuální technikou, jako díla filmová.

Dle § 63, odst. 1 AutZ je zákonným autorem audiovizuálního díla jeho režisér. *Uvažováno z pohledu režisérů audiovizuálních děl lze přisvědčit rovněž doktrinálním názorům, že ustanovení odst. 1 stanoví spíše nevyvratitelnou právní domněnku než právní fikci, a to s poukazem na převažující praxi tvorby audiovizuálních děl⁵¹.* Režisér tedy dává svým osobitým tvůrčím přístupem k uspořádání jednotlivých audiovizuálních děl užitych konečnému výsledku svou nezaměnitelnou unikátní podobu. Proto pro posuzování autorství tedy není důležité, která osoba audiovizuální dílo vytvořila. Ale naopak je rozhodující, která osoba skutečně vyvíjela režisérskou činnost. Samozřejmě je možné i spoluautorství, ale pouze za splnění výše uvedených podmínek. Tedy všichni spoluautoři budou vyvíjet režisérskou tvůrčí činnost. *Od osoby autora díla audiovizuálního je třeba odlišit hlavního režiséra, autora scénáře, autora dialogů a skladatele hudby, neboť tito se uvádějí v § 27, odst. 5 AutZ za účelem stanovení speciálního počítání doby trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu, které závisí nejen na smrti autora, ale i těchto osob⁵².* Lhůta pro uplynutí majetkových práv tedy začne plynout po smrti poslední z těchto osob.

AutZ v § 63, odst. 3 je vyjádřena zákonná vyvratitelná domněnka, která je tedy základem zvláštního režimu ochrany audiovizuálního díla, respektive ochrany investice do takového díla. Je ve prospěch investora – výrobce prvotního záznamu audiovizuálního díla a to proti režisérovi. Zákonná domněnka je vázána na skutečnost, že režisér udělil výrobcí souhlas písemnou smlouvou se zachycením na prvotní záznam. V tomto případě pak ustanovení presumuje, že režisér udělil výrobcí i výhradní a neomezenou licenci k užití audiovizuálního díla, ať už v podobě původní, nebo zpracované. Konkrétně se zpracováním myslí nadabování, otitulkování díla a také k užití fotografií vytvořených v souvislosti s výrobou prvotního záznamu.

⁵⁰ Hrabánek, J.: Film z hlediska autorského práva. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009, str. 47

⁵¹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 597

⁵² Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 103

Neomezenost této licence se nevztahuje pouze na způsoby užití, ale také na dobu jejího trvání. Licence tedy bude platná po celou dobu trvání majetkových práv k audiovizuálnímu dílu. Dále se presumuje souhlas autora s možností udělení podlicenční smlouvy výrobcem třetí osobě a konečně také odměna autorovi v obvyklé výši. AutZ však nestanoví povinnost využití takové licence, stejně tak je režisérovi zachováno jeho právo na odstoupení od licenční smlouvy pro výrobcovu nečinnost.

Výlučná osobnostní práva režisérova zůstávají s určitými výjimkami, dle § 63, odst. 4 AutZ, nedotčena. Jde o režisérovo právo odstoupit od licence pro změnu jeho přesvědčení a další, která platí obdobně jako u děl zaměstnaneckých. Tedy pokud režisér udělil výrobcovi souhlas se prvotním zachycením jeho díla, má se za to, že udělil i souhlas se zveřejněním, úpravám, zpracováním včetně překladu, spojením s jiným dílem, zařazením do díla souborného, uveřejňováním audiovizuálního díla pod jménem výrobce a dokončením nehotového díla. Stále má ale výrobce povinnost užívat režisérovo dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

Výrobci také svědčí některá další práva. Zejména půjde o práva výrobce zvukově obrazového záznamu dle § 79 AutZ a také vlastnické právo k nosiči díla, na který bylo audiovizuální dílo poprvé hmotně zachyceno.

4.7. Dílo audiovizuálně užitě

Dílo audiovizuálně užitě je stejně jako v předešlém případě novým pojmem a nahrazuje starý termín složka. *Díla audiovizuálně užitá nejsou v AutZ výslovně definována, ale je jasné, že se jedná o složky audiovizuálního díla jako např. kamera, scénář, hudba*⁵³. Čili jde o díla, která jsou samostatnými autorskými díly, a která byla použita pro vznik nového autorského díla audiovizuálního. Pro autorství u tohoto typu děl neplatí zákonná fikce jako u audiovizuálních děl. *Jde proto o otázku skutkovou, faktické objektivní povahy (quaestio facti). Není proto vyloučeno, aby autorem všech děl audiovizuálně užitých byla jediná fyzická osoba, např. u některých animovaných či dokumentárních filmů apod.*⁵⁴ Z uvedeného tedy vyplývá, že co se týče autorského audiovizuálního práva, je nutno rozlišovat mezi autorskými právy k celému audiovizuálnímu dílu, které náleží režisérovi. A mezi autorskými právy, které náleží jednotlivým autorům konkrétních složek audiovizuálního díla, tedy děl audiovizuálně užitých. Nicméně i zde je v návaznosti na úpravu děl audiovizuálních logicky zvýšena ochrana majetkových zájmů výrobce (investora) a to na úkor autora díla audiovizuálně užitého.

Díla audiovizuálně užitá lze členit dle kritéria svého vzniku na díla, jejichž účelem bylo právě užití v audiovizuálním díle a na díla, která vznikla nezávisle na audiovizuálním díle. Dále je možné je rozdělit dle podoby, ve které byla v audiovizuálním díle použita. *Dílo audiovizuálně užitě může být pro audiovizuální dílo užito buď v podobě původní (např. architektonické dílo), anebo v podobě zpracované (např. scénář)*⁵⁵.

Zvláštní režim ochrany děl audiovizuálně užitých se realizuje skrze dvě ustanovení AutZ. Dle § 62, odst. 2 AutZ lze zpracovat dílo a zařadit jej do díla audiovizuálního pouze se souhlasem autora. Toto ustanovení platí sice pro všechna autorská díla obecně, nicméně zařazením autorského díla do audiovizuálního díla se z něj stává dílo audiovizuálně užitě. V § 64, odst. 1 AutZ je definována zákonná vyvratitelná domněnka, která zavádí stejné principy, jako domněnka u děl audiovizuálních, s jedinou výjimkou, a to pro díla hudební, pro něž tento režim neplatí. Do osobnostních autorských práv je zasaženo také stejně jako u děl audiovizuálních. Tedy § 64, odst. 3 AutZ odkazuje na § 63, odst. 4 AutZ, který zavádí režim obdobný dílům zaměstnaneckým.

Autorský zákon chrání majetkové (zejména soutěžní) zájmy výrobce audiovizuálního díla dispozitivním omezením autonomie vůle autora udělit souhlas se zařazením díla audiovizuálně

⁵³ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 105

⁵⁴ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 615

⁵⁵ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 214

*užitého do jiného díla audiovizuálního či jej sám takto zařadit*⁵⁶. Pokud tedy není sjednáno jinak, pak se užije ustanovení § 64, odst. 2 AutZ a autor může udělit svolení k zařazení jeho díla do jiného audiovizuálního díla, či jej tam sám zařadit, až po uplynutí deseti let od uzavření smlouvy s původním výrobcem.

---

⁵⁶ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 618

4.8. Počítačový program

V § 65 a § 66 AutZ jsou upraveny zvláštnosti počítačových programů, za předpokladu, že takový program bude vůbec autorským dílem, tzn. pokud splní pojmové znaky podle jedné, či druhé definice autorského díle. *Pokud tyto podmínky splní, což nebyvá vždy a je často nutno mimoprávního znaleckého posouzení, jsou počítačové programy chráněny autorským zákonem, a to vždy jako díla literární, i kdyby se ve skutečnosti jednalo o dílo jiné (umělecké nebo vědecké)*⁵⁷. Na počítačové programy se tedy vždy aplikuje úprava literárních děl, kromě výslovně vyloučených ustanovení v § 66, odst. 7 AutZ. Rovněž pokud AutZ stanoví pro počítačové programy úpravu zvláštní, bude se tato aplikovat přednostně. Legální definice počítačového programu ovšem v AutZ upravena není. AutZ pouze rozděluje počítačové programy do dvou skupin na programy jedinečné (které jsou jedinečnými výsledky tvůrčí činnosti autora, tedy autorská díla dle § 2, odst. 1 AutZ) a programy původní (vlastní duševní výtvořky autora, ale nejsou jedinečné, tedy autorská díla dle § 2, odst. 2 AutZ). Pojmy počítačový program a software nelze ztotožňovat, neboť software je pojem širší. Kromě samotného počítačového programu v sobě zahrnuje rovněž zejména dokumentaci a na tu nelze zvláštní úpravu pro počítačové programy uplatňovat.

*Ochrana počítačového programu se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware) nebo přípravných koncepčních materiálů ...*⁵⁸ Nejčastějším vyjádřením počítačového programu však bude dle TRIPS strojový nebo zdrojový kód programu. Počítačové programy se chrání ve všech fázích svého vývoje. *Při posuzování rozsahu ochrany... je nutno vzít v úvahu již citované ustanovení § odstavce 6 autorského zákona (pozn. § 2, odst. 6 AutZ), podle něhož tímto zákonem chráněným dílem není myšlenka sama o sobě. Tedy myšlenka, na níž je počítačový program založen*⁵⁹. Toto je pak tedy i poněkud nadbytečně znovu stanoveno v § 65, odst. 2 AutZ, dle kterého myšlenky a principy, na kterých program pracuje, či je na nich založen nějaký prvek programu, nejsou předmětem autorskopravní ochrany. V souladu se Směrnicí o počítačových programech rovněž nepoživají autorskopravní ochrany logika, algoritmus, či programovací jazyk počítačového programu. To je také jeden z důvodů, proč se autoři počítačových programů snaží získat ochranu patentovou, kde tato výluka ochrany myšlenky není.

⁵⁷ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 620

⁵⁸ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 109

⁵⁹ Jakl, L.: Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2011, str. 165

Autorem počítačového programu může být pouze osoba fyzická, stejně jako je tomu u děl literárních, respektive všech autorských děl obecně. Směrnice o počítačových programech sice umožňuje autorství počítačového programu i právnické osobě, ovšem dle české úpravy je toto nemožné. *Autor se nemůže svého práva vzdát a nemůže jinak než smluvně rozhodnout o tom, že bude jeho program využitelný buď volně, či za určitých stanovených podmínek...*⁶⁰ To je také důvod pro zvláštní režim uzavírání smluvních licencí mezi autorem a budoucím oprávněným uživatelem, který byl zaveden tzv. euronovelou AutZ. Tento režim se inspiroval ObchZ, a tudíž je možné podat návrh na uzavření licenční smlouvy i vůči neurčitému okruhu osob a souhlas s takovou smlouvou může být dán i provedením určitého úkonu bez vyrozumění navrhovatele, např. zachováním se podle návrhu, či přijetím nebo poskytnutím plnění. Tedy bez zpětné vazby k navrhovateli, jak je tomu v ObčZ.

Zvláštní režim počítačových programů pak spočívá v bezúplatných zákonných licencích. *Autorský zákon obsahuje speciální úpravu omezení práv autora k počítačovému programu ve prospěch oprávněného uživatele rozmnoženiny počítačového programu (§ 66 AutZ) tak, aby měl vždy zaručena oprávnění k běžnému využití rozmnoženiny počítačového programu alespoň v minimálním rozsahu*⁶¹. Obecně lze dovodit tři účelová omezení autorského práva k počítačovému programu, a to omezení pro běžný provoz programu (1), právo pořízení si záložní rozmnoženiny (2) a omezení k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného programu (3). Oprávněný uživatel je termínem komunitárního práva. Přestože by tedy jako takový měl mít ve všech zemích Evropské unie (dále jen „EU“) stejný výklad, interpretace tohoto pojmu činí problémy i samotným orgánům EU. Dle Komise o implementaci a výsledcích Směrnice o počítačových programech je oprávněným uživatelem kupující, nabyvatel licence, nájemce, nebo osoba oprávněná užít program ve prospěch těchto osob. AutZ tuto definici přejal s doplňkem, že oprávněný uživatel nabývá práva k počítačovému programu za účelem jeho využití, nikoliv za účelem dalšího převodu (§ 66, odst. 6 AutZ).

Právě užití počítačového programu při jeho běžném provozování je největším zásahem do autorských práv autora, a to jak do majetkových práv – rozmnožování díla (§ 13 AutZ), tak i osobnostních – právo na nedotknutelnost díla (§ 11, odst. 3 AutZ). Při běžném využívání počítačového programu tedy oprávněný uživatel účelově zasahuje do práv autora zejména formou pořízení si rozmnoženiny (dle AutZ se za rozmnožování považuje také zhotovení

---

⁶⁰ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 217

⁶¹ Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, str. 216

rozmnoženiny, pokud je nezbytná pro instalaci programu do počítače), překladu (jak do jiného národního, tak programovacího jazyka), úpravy, či zpracování. *A to vše pouze potud, pokud potřebuje tuto „rozmnoženinu“, „překlad“ nebo „úpravu“ nezbytně k taxativně stanoveným účelům, neboť tímto zásahem dochází k závažnému průniku do cizích autorských práv*⁶². Takové účely pak jsou zavedení a zprovoznění počítačového programu v počítači, oprava chyb, či jiné oprávněné využití v souladu s typem počítačového programu.

Dále může oprávněný uživatel zasahovat do autorského práva autora pořízením si záložní rozmnoženiny počítačového programu (§ 66, odst. 1, písm. c AutZ). *Počítačové programy nelze rozmnožovat pro osobní potřebu, je povoleno pouze zhotovení záložní rozmnoženiny programu*⁶³. I v tomto případě je ale oprávněný uživatel omezen. A to ve smyslu nezbytnosti pořízení si takové záložní rozmnoženiny. Nezbytnou potřebou se pak rozumí zejména např. možnost oprávněného uživatele nově instalovat program při změně operačního systému počítače apod. Je zajímavé, že AutZ nestanoví počet takových záložních rozmnoženin. Je to tedy otázkou faktické a účelové potřeby, která se bude posuzovat dle konkrétních okolností každého případu zvlášť.

Oprávněný uživatel také může pořizovat rozmnoženiny kódu počítačového programu, či přeložit formu kódu, avšak pouze za účelem získání informací k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými. Funkčním propojením se pak rozumí provozuschopnost nezávisle vytvořeného programu, tedy jeho funkčnost v počítačovém programu již v hardwaru nainstalovaném, tzv. interoperabilita nezávisle vytvořeného počítačového programu. Tato bezúplatná zákonná licence je ale podmíněna několika faktory. Rozmnoženina kódu, či jeho překlad, musí být pořízena oprávněným uživatelem osobně, popř. osobou jím pověřenou. Dále informace, které se snaží oprávněný uživatel tímto způsobem získat, nemohou být jinak volně a snadno dostupné, např. prostřednictvím sítě Internet. A nakonec získané informace se mohou týkat jen částí počítačového programu, a to pouze těch, které jsou nezbytné pro dosažení interoperability nezávisle vytvořeného programu. *Tato bezúplatná zákonná licence umožňuje zejména pořízení rozkladu (dekompile) počítačového programu, jímž se zde rozumí zpětná analýza (reverse engineering) strojového kódu (tvaru) počítačového programu, tj. jeho elektronické podoby v binární soustavě 0 a 1, do podoby zdrojového textu (tvaru), tj. textových instrukcí v určitém programovacím jazyce a dále se tím rozumí taková zpětná analýza počítačového programu, jejímž účelem je zjištění myšlenek, které se někdy*

---

⁶² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 628

⁶³ Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 45

označují jako „myšlenky pod programem“ a jež mají formu algoritmů a programovacího systému⁶⁴. Dle § 66, odst. 4 AutZ informace takto získané nesmějí být poskytnuty třetím osobám, ani být využity k jiným účelům, než je dosažení interoperability.

Dle § 66, odst. 1, písm. d AutZ je oprávněnému uživateli dovoleno počítačový program zkoumat, studovat, či zkoušet jeho funkčnost za účelem zjištění myšlenek a principů, na kterých je založen. Jde o pouhou doslovnou transpozici ustanovení ze Směrnice o počítačových programech. Nicméně z pohledu české právní úpravy se o žádné zvláštní omezení autorského práva nejedná. Význam tohoto ustanovení tak tkví v tom, že tyto činnosti nemohou být smluvním vztahem mezi majitelem autorských práv a oprávněným uživatelem vyloučeny ani jinak omezeny.

§ 66, odst. 3 AutZ zavádí výluky z práv na pronájem a půjčování. A sice jde o omezení majetkového práva autora na pronájem v případech, kdy počítačový program není podstatným předmětem nájmu, či půjčky. *Rozhodující skutečností pro uplatnění výluky z rozsahu autorského práva je zde hospodářský význam jednotlivých společně obchodně zhodnocovaných statků, zejména význam počítačového programu pro možnost odbytu takto nabízeného zboží, který musí být nižší než podstatný (což je quaestio facti)*⁶⁵. Zde tedy bude záležet na konkrétních okolnostech jednotlivých případů a posouzení bude na soudu.

Počítačové programy tak mají relativně samostatný režim ochrany. Z toho důvodu AutZ v § 66, odst. 7 vylučuje taxativně vymezená ustanovení, která se na počítačové programy nepoužijí. Tedy jsou vyloučeny všechny bezúplatné zákonné licence, s výjimkou licence úřední a licence pro dočasné rozmnoženiny vznikající při přenosu díla počítačovou nebo obdobnou sítí. Dále pro počítačové programy neplatí obecné úpravy některých deliktů. Obcházení technických prostředků ochrany práv a povinnost majitele autorských práv zpřístupnit oprávněnému uživateli počítačový program, pro který použil technické prostředky ochrany práv, tyto mají svou speciální úpravu v § 66, odst. 8 AutZ. Toto ustanovení říká, že technickými prostředky ochrany práv nemůže být znemožněn výkon práva na zkoumání počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na kterých pracuje a stejně tak nemůže bránit v získávání informací za účelem dosažení interoperability nezávisle vytvořeného programu. Na ostatní případy obcházení technických prostředků se ale tento delikt vztahovat bude. Dále je majitel autorských práv povinen umožnit oprávněnému uživateli zpřístupnit počítačový program pro jeho užití v zákonném rozsahu, pokud použil technické prostředky k ochraně práv.

---

⁶⁴ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 630

⁶⁵ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 632

Konečně § 58, odst. 7 AutZ zavádí právní fikci, dle které, pokud byl počítačový program vytvořen na objednávku, bude se považovat za zaměstnanecké dílo. Jde o zvýhodnění postavení netvůrčí osoby (investora) z důvodu nemalých investic do díla oproti režimu děl na objednávku. Toto zvýhodnění tkví v oprávnění objednatele k výkonu majetkových práv svým jménem a na svůj účet (viz výše).

4.9. Databáze

AutZ chrání databáze ve dvou smyslech. Zaprvé, jak jsem už psal výše v kapitole o souborném díle, ji chrání jako autorské dílo, dle § 2, odst. 2 AutZ. A za druhé chrání její obsah dle § 88 a násl. AutZ, bez ohledu na to, zda je autorským dílem. Tato práce se zaměřuje na zvláštní režimy ochrany jednotlivých autorských děl, z tohoto důvodu se zaměřím na zvláštní práva pořizovatele databáze, jakožto ne vždy autorského díla, dle § 88 a násl. AutZ. Vznik této úpravy byl opět iniciován hospodářským trhem na půdě EU. Zvláštní režim ochrany databází byl ustanoven zejména kvůli chápání databází, jakožto investic do systémů ukládání a zpracování údajů, které prospívají k rozvoji trhu v oblasti informačních produktů. *Z hlediska mezinárodního práva se jedná o ojedinělou úpravu, jež nedoznala prozatím obdobného zakotvení v multilaterálních mezinárodních smlouvách (na rozdíl od autorskoprávní ochrany tvůrčích databází, tj. souborných děl, viz komentář k § 2 odst. 5), což má zásadní vliv i na přiznání ochrany pořizovatelům ze států mimo Evropskou unii⁶⁶.* Jde tedy o práva ryze hospodářská, bez osobnostních prvků, což je největším rozdílem proti autorskému právu vůči databázi, jakožto výsledku tvůrčí duševní činnosti, tedy soubornému dílu. Existují tu tedy proti sobě dva systémy ochrany práva k databázi, které jsou na sobě nezávislé, ovšem jejich souběh není vyloučen.

Podle AutZ je databází souhrn nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na jejich formu vyjádření⁶⁷. Tato definice je opět pouze doslovná transpozice ze Směrnice o počítačových programech. Jednotlivé prvky databáze mohou být i samostatnými autorskými díly, ale není to podmínkou pro jejich zařazení. Dalšími podmínkami pro vznik zvláštního práva pořizovatele databáze jsou existence vkladu k pořízení, ověření nebo předvedení jejího obsahu a existence kvalitativní nebo kvantitativní podstatnosti tohoto vkladu (obě podmínky v § 88a, odst. 1 AutZ). Vkladem se pak rozumí forma investice do pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze. *Pojem vkladu spojeného s pořízením obsahu databáze je třeba chápat tak, že označuje prostředky vynaložené k získání existujících prvků a jejich shromáždění v uvedené databázi, nikoli prostředky použité k samotnému vytvoření prvků databáze⁶⁸.* Z tohoto důvodu je tedy třeba striktně rozlišovat investice do vytvoření databáze jako celku, od investic do vytvoření jednotlivých prvků databáze. Jak jsem zmínil výše, účelem této úpravy je iniciace k tvorbě nových databází, nikoliv iniciace k investování do tvorby jednotlivých prvků, které by pak mohly být do databází zařazovány. Ovšem vklad sám o sobě

---

⁶⁶ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 718

⁶⁷ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 113

⁶⁸ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 721

ještě nezakládá zvláštní režim pořizovatele databáze. Založí ho až v okamžiku, kdy se takový vklad stane podstatným. *Kritérium podstatnosti je pak třeba posuzovat na základě kvantity nebo kvality vkladu, popřípadě z obou hledisek. Kvantitativní hledisko bere v úvahu vyčíslitelné prostředky, kvalitativní hledisko pak nekvantifikovatelné úsilí, jako je duševní úsilí nebo vynaložená energie*⁶⁹. Nicméně dosud není zcela zřejmé, jaké úrovně by měl takový vklad nabýt, ať už z kvalitativního, nebo kvantitativního hlediska. Ale lze dovozovat, že bude stačit i menší úroveň výše vkladu, a to právě z toho důvodu, že právo pořizovatele databáze je chráněno i v případě porušování jeho práv byť jen v nepodstatné části databáze (v tomto případě po splnění určitých podmínek, viz níže).

V případě databází je dále potřeba rozlišovat mezi pořizovateli databází a autory databází. Pořizovatelem databáze je dle § 89 AutZ fyzická, nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost databázi pořídí, tedy vynaloží potřebný podstatný vklad do vzniku databáze, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba. *Pořizovatelem databáze může být i právnická osoba, a v tomto jediném případě je jako taková chráněna AutZ*⁷⁰. Ve všech ostatních případech je právnická osoba pouze oprávněna k výkonu autorských majetkových práv. Autorem databáze je pak jediné fyzická osoba, která ji vytvořila. Souběh těchto subjektů je samozřejmě možný.

Důvodem zvláštního práva pořizovatele databáze je pak hlavně ochrana jeho majetkových zájmů. Pořizovatel databáze je oprávněn určitými způsoby s databází nakládat a jiné z tohoto vyloučit, jeho práva jsou vymezena v § 90 AutZ. AutZ zde nově pracuje s pojmy *zužítkovat* a *vytěžovat* obsah databáze. *Vytěžování (franc. extraction, angl. extraction, něm. Entnahme) představuje trvalý nebo dočasný přepis obsahu databáze na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem*⁷¹. Vytěžování obsahu databáze ji tedy chrání před neoprávněným rozmnožováním, byť jen dočasným. Tedy všechny úkony s tímto související podléhají pořizovatelskému souhlasu. *Zužitkováním (franc. réutilisation, angl. re-utilization, něm. Weiterverwendung) se naproti tomu rozumí jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnožením, pronájmem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu*⁷². Jde tedy o právo na rozšiřování nosičů databáze, jejich pronájem, sdělování obsahu databáze veřejnosti. AutZ dále uvádí v § 90, odst. 4, že půjčování originálu nebo rozmnoženiny databáze není vytěžováním ani zužitkováním.

---

⁶⁹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 723

⁷⁰ Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006, str. 115

⁷¹ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 729

⁷² Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 729

Jak už jsem zmínil výše, pořizovatel databáze je chráněn nejen proti vytěžování a zužitkování celého obsahu databáze, ale i její kvalitativně, či kvantitativně podstatné části. Pořizovatel je tak chráněn před způsobením vážné újmy na jeho vkladu do vzniku databáze. Ovšem pojem kvalitativní, nebo kvantitativní podstatná část databáze je nejasný. I v tomto případě půjde o otázku skutkovou, a proto ji soud bude posuzovat v každém konkrétním případě. Posouzení zda opravdu kvalitativní, nebo kvantitativní předmětná podstatná část je, pak bude vycházet z celkového vkladu do pořízení databáze a výše újmy, která takovým zásahem vznikla.

V § 90, odst. 5 AutZ je zavedena ochrana proti zásahům do databáze i na jejich nepodstatných částech. Podmínkou pro toto však je, že tyto zásahy musí být systematické a opakované. *Při opakovaném a systematickém využívání nepodstatných částí databáze může postupem času dojít k ohrožení investice pořizovatele ve stejné míře, jako tomu je v případě využívání kvalitativně či kvantitativně podstatných částí databáze*⁷³.

Práva pořizovatele databáze jsou převoditelná. Tudíž je možné toto právo zastavit, postihnout výkonem rozhodnutí, dokonce je možné tato práva převést jako celek, nebo po jednotlivých oprávněních. Tedy manipulace s těmito právy je stejná jako s kterýmkoliv jiným běžným majetkem. Nicméně převodem práv k databázi nejsou nijak dotčena práva autorů jednotlivých prvků databáze. Samozřejmě pořizovatel databáze má také možnost udělit oprávnění k výkonu jeho práv jiné osobě prostřednictvím licenční smlouvy.

Zvláštní právo pořizovatele databáze je však také omezeno ve prospěch oprávněných uživatelů databází. Ti mají právo, pokud byla databáze zpřístupněna veřejnosti, obsah databáze zužitkovávat, nebo vytěžovat jejich kvalitativně, či kvantitativně nepodstatné části. Ovšem pouze za podmínky, že takovéto zužitkovávání, nebo vytěžování je přiměřené, běžné, tedy že není systematické a opakované a bez působení újmy pořizovateli databáze ani autorovi jednotlivých prvků databáze.

Dále jsou stanovena omezení formou bezúplatných zákonných licencí v § 92 AutZ. Zde může oprávněný uživatel zužitkovávat, nebo vytěžovat i podstatné části obsahu databáze. Ale pouze za podmínek, že se tak bude dít pro jeho osobní potřebu, pro vyučovací, nebo vědecké účely, nebo pro účely veřejné bezpečnosti, či správního, nebo soudního řízení.

Trvání zvláštního práva pořizovatele databáze je 15 let od pořízení databáze. Pokud ale bude databáze zpřístupněna veřejnosti, zanikne toto právo po patnácti letech od jejího zveřejnění.

---

⁷³ Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 732

Stejně tak tomu bude v případě nového kvalitativně, nebo kvantitativně podstatného vkladu spočívajícího v doplnění, zkrácení, či jiné úpravě databáze. Tedy právo zanikne po patnácti letech od takového vkladu.

Nakonec ještě zmíním, stejně jako u počítačových programů, § 58, odst. 7 AutZ, který zavádí právní fikci, že databáze, pokud byla vytvořena na objednávku, se považuje za zaměstnanecké dílo.

5. Závěr

V úvodních kapitolách jsem si, dle mého názoru dostatečně, připravil pojmový aparát pro rozebrání hlavního tématu. Bylo důležité tyto termíny jednoznačně nadefinovat pro samotnou orientaci a pochopení ochrany autorského práva.

Ve čtvrté kapitole, která je věnována jednotlivým typům autorských děl, jsou pak zkoumány a rozebrány zvláštní režimy ochrany autorských práv. Kritérium zvláštního režimu ochrany práva vyplývá ze samotného názvu této práce, tedy kritérium typu předmětu autorského práva - typu autorského díla a samotného režimu vzniku díla. Z těchto kritérií mi vyšlo hned několik konkrétních typů autorských děl, z nichž některým jsem věnoval více pozornosti, jiným méně, v závislosti na četnosti jejich výskytu a praktičnosti jejich užití v běžném životě. V zásadě všem pak bylo společné oslabení autorských práv autora díla ve prospěch třetí osoby, investora, která vznik díla iniciovala a vložila do jeho vzniku určitou investici, nejčastěji finanční. Výkon majetkových a některých osobnostních autorských práv se tak přesunul od autora díla k investorovi. Tato úprava je pro dnešní dobu nezbytná. Mnohá díla by bohužel bez mimotvůrčí investice vůbec nevznikla, proto autorské právo těmto investorům přiznává zvláštní práva na úkor skutečných autorů. Čili důvody pro tyto zvláštní režimy spočívají hlavně v udržování jakési rovnováhy na hospodářském trhu, kdy autoři, motivováni a podněcováni k tvorbě děl investory, se dobrovolně vzdávají některých svých práv a investorům se zhodnocují jejich investice, tedy jsou motivováni ekonomickým prospěchem.

Zvláštní režimy ochrany jednotlivých autorských děl jsou, jak už jsem psal v úvodu práce, poměrně širokým tématem a prakticky každý z těchto jednotlivých typů by vystačil na samostatnou práci. Toto se pak odráží v tom, že jednotlivé typy děl nejsou rozebrány opravdu dopodrobna, nýbrž jde jen o rozборы, či podrobnější rozборы u některých typů. Nicméně si myslím, že pro účely této práce, jejímž cílem byl průzkum zvláštních režimů ochrany jednotlivých autorských děl, to postačuje a zároveň ponechává prostor pro případné rozšíření na rigorózní práci.

Úplným závěrem bych ještě rád dodal, že jedním z vedlejších cílů této práce bylo, samozřejmě za dodržení akademických standardů, zpracovat toto téma přehlednou a čtivou formou, což se snad podařilo.

6. Seznam použitých zkratk

V abecedním pořadí:

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů
Bernská úmluva	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl
EU	Evropská unie
Informační směrnice	Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Pracovněprávní smlouva	Smlouvy o pracovním poměru a mimopracovním poměru dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, služební vztah se zaměstnavatelem, anebo člen družstva v pracovním poměru k tomuto družstvu
Směrnice o počítačových programech	Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů
TRIPS	Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights / Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu

Ústava	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR
Veřejná soutěž	Právní závazkový vztah dle § 847 ObčZ, veřejná zakázka dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, či veřejná obchodní soutěž dle § 281 a násl. ObchZ
Všeobecná úmluva	Všeobecná úmluva o autorském právu ze Ženevy
WIPO	World Intellectual Property Organization / Světová organizace duševního vlastnictví
ZPr	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

7. Seznam použité literatury

V abecedním pořadí:

Čermáková - Vlčková, A., Smejkal, V.: Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009

Dobřichovský, T.: Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví, Praha: Linde Praha, a.s.

Hrabánek, J.: Film z hlediska autorského práva. Praha: Linde Praha, akciová společnost, 2009

Jakl, L.: Právní ochrana duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., 2011

Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křesťanová, V.: Autorský zákon a předpisy související – komentář. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, a.s. 2005

Radvanová, S.: Občanské právo hmotné 3. 5. jubilejní aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009

Sdělení MZV č. 191/1995 Sb., Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví

Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů

Šebelová, M.: Autorské právo zákon, komentáře, vzory a judikatura. Brno: Computer Press, a.s. 2006

Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007

Telec, I., Tůma, P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. 1. vydání. Brno: Doplněk, 2006

Telec, I.: Přehled práva duševního vlastnictví 1, Lidskoprávní základy, licenční smlouva. 2. upravené vydání. Brno: Doplněk, 2007

Vyhláška č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. Č. 19/1985 Sb., Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl v pařížském znění

Vyhláška MZV č. 134/1980 Sb., Všeobecná úmluva o autorském právu ze Ženevy v pařížském znění

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

8. Summary

Overview of special protection regimes of copyright works including the comparison with the general protection regime

Object and purpose of this work is to explore the special protection regimes of copyright works. But before I start to deal with these regimes, I find necessary to, at least in brief, outline the historical development and basic concepts of copyright law. In my opinion special protection regimes can not be examined without knowledge of these basics.

In the next chapter, I will discuss the general protection regime of copyright works. I think it is a sort of bridge between first general chapters on one side and specialities of special protection regimes of copyright works on the other. Copyright law has traditionally belong to private law, so I will explore different interventions to author rights and the means of protection, typically aimed at compensating injured. However, certain aspects of copyright law are so important to society that it is protected by criminal and administrative means, and those belong to public law. For this area is typical preventive repressive method of solving infringements. Thus compensating injured is on the second place, the primary is to protect society from such undesirable phenomena.

In the last part of this work, I'll get to the very core of this work, special protection regimes of copyright works. This area, however, can be viewed in several ways. But as it is said in title of this work, I chose the criterion of the copyright work and its mode of occurrence. In this way has come a few specific types of copyright works having its own legal regulation in the Copyright Act. They are specific copyright works, where the layout of personal and property rights is divergent, compared to the general regime. In principle, all of them has in common weakening rights of author of the work for the benefit of a third party, the investor, who initiated the creation of the work and put certain investment in it, mostly financial. So performance of property and several personal rights is moving from the author of the work to the investor. This regulation is necessary for today. Many copyright works would not without this investment ever come into existence, and that is why these investors has some special rights at the cost of the actual authors. The reason for these special regulation is mainly in maintaining a kind of equilibrium in the economic market, where the authors, motivated and encouraged to create works by investors, voluntarily give up some of their rights, and investors are adding value to their investments, so they are motivated by economic benefit.

9. Klíčová slova

autorské právo – copyright law

ochrana autorského díla – protection of copyright works

zvláštní režimy ochrany autorských děl - special protection regimes of copyright works